

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 23

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 23", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 23*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Anne Mette Hansen; Johnny Kondrup, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2006 , s. 75.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb20-txt-root.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 23

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB20:1

NB20:2

NB20:3

Angaaende Texter til Fredags-Prædikener

cfr det rene Blad foran i Journalen NB¹⁴

Thema til en Fredags-Tale Journalen NB¹⁷ p. 30.

NB20:4

#

Ofte nok er det sagt, at dersom Christus nu kom igjen, saa vilde han atter blive ihjelslaget. Dette er ganske sandt, men nærmere bestemt maatte der vel tilføies, at han vil blive dømt fra Livet og ihjelslaget – fordi Det, han forkyndte var ikke Xstdom, men en vanvittig, ugudelig, gudsbespøttelig, menneskefjendsk Overdrivelse og Carricatur af hiin milde Lære Christendommen, den sande Christendom, der findes i Christenheden, og hvis Stifter var Jesus Christus.

NB20:5

#

Angaaende en Yttring i Efterskriften til » Afsluttende Efterskrift« i Forhold til Udgivelsen af Skrifterne om min Forfatter-Virksomhed.

Yttringen er: Der er saaledes i de pseudonyme Bøger ikke et eneste Ord af mig selv; jeg har ingen Mening om dem uden som Trediemand, ingen Viden om deres Betydning uden som Læser, ikke det fjerneste private Forhold til dem, som dette da er umuligt at have til en dobbelt reflecteret Meddelelse. Et eneste Ord af mig personligt i mit eget Navn vilde være den anmassende Selvforglemmelse, der forskyldte med dette ene Ord, dialektisk seet, væsentligen at have tilintetgjort Pseudonymerne.«

Nu kunde man sige, at i » *Regnskabet*« fE er der jo talt ligefrem om Pseudonymerne, efterviist den ledende Tanke gennem det Hele.

Herved maa bemærkes. Deels, at hvad jeg den Gang skrev kan være ganske sandt, og det Senere lige saa sandt, fordi jeg nemlig den Gang ikke var videre i Udvikling, endnu ikke havde forstaaet mig i den definitive Tanke for hele Productiviteten, endnu ikke engang med Bestemthed turde sige, om det ikke muligt endte med, at jeg fandt Noget, der stødte mig tilbage fra Christendommen, medens jeg dog i religiøs Begeistring vedblev af yderste Evne at løse den Opgave at fremstille hvad Christendom er. Deels,

at jeg jo heller ikke i Skrifterne om min Forfatter-Virkosomhed taler ligefrem om Pseudonymerne eller identificerer mig med Pseudonymerne, men blot viser deres Betydning som Maieutik. Endeligen, at jeg jo tilføier: saaledes forstaaer jeg det Hele nu, at jeg ingenlunde selv saaledes har overskuet det Hele fra Begyndelsen, saa lidet som jeg tør sige, at jeg strax har forstaaet, at det Pseudonymes τέλος var Maieutik, da det tillige var som Digter-Udtømmelse Moment i mit eget Livs Udvikling.

NB20:6

#

Af Tersteegen:

Wer glaubet, der ist gross und reich,

Er hat Gott und das Himmelreich.

Wer glaubet, der ist klein und arm,

Er schreiet nur: Herr Dich erbarm.

NB20:7

#

Christendommens Umulighed for Øieblikket hersteds.

1

Selv om der ikke var Andet til Hinder – og Gud veed der er da tillige saa godt som alt Andet – dette alene var nok: der existerer 1000 Mennesker, som alle indtil det Yderste ere interesserede i, at man ikke faaer at vide hvad Xstd. er.

Faaer man nemlig det at vide, saa vil dermed ingenlunde Levebrødene gaae i Vadsken, det er ikke min Mening, men der vil blive en Interpretation fornøden; og er man nu meget hidsig og ivrig, saa giver man sig maaskee ikke Tid til at høre, at der da kun er Tale om en Interpretation, og troer, at det gaaer ud paa Levebrødets Afskaffelse: og saa er Pokker løs.

Og at dette vil skee^a, er ikke usandsynligt. Den samme glødende Iver nemlig og brændende Begeistring med hvilken i en ældre Tid en troende Geistlighed holdt fast ved »Troen« og paa dette Punkt

a , at hine 1000 end ikke ville give sig Tid til at høre, at det da blot er en Interpretation, der er Tale om

ikke vilde høre et Ord: den samme Iver og Begeistring er endnu til – priset være Geistligheden – kun har den her faaet en anden Retning ikke mod »Troen« men mod Levebrødet og Levebrødets Fastholden.

Den samme Geistlighed, der med en ubegribelig – ja ubegribelig for Den, der ikke har Begreb om Geistligheden – en ubegribelig Ro har roligt seet og hørt paa, at i det 19de Aarh. Xstd. tabte den ene Position efter [den] anden, den samme Geistlighed, der med samme ubegribelige Ro har roligt seet paa, at Samfundet (Xstheden, hvor vi Alle ere Xstne) sædeligt forraadnede frygteligere endnu end Oldtidens Forraadnelse, medens Geistligheden roligt levede af, at vi Alle vare Christne: den samme Geistlighed er i samme Secund slagfærdig under Vaaben, naar der røres ved Levebrødet. Ikke eet Ord, hedder det; vi holde med hele Orthodoxyens Lidenskab fast – ved Levebrødet; at vi naturligviis, naar Alt bliver som det er, ere villige til at prædike om det Herlige i at bortgive Alt for ganske at høre Xstus til, at man skal først søge Guds Rige o: s: v:^b; men vi ere for Alvorlige til at ville taale Vittigheder og Narrestreger, at man om Mandagen skulde ville gjøre Alvor af at tage Levebrødet fra os.

Se disse 1000 Mand – og naar man tager de Foresatte med, hvis Lidenskab^c endog vel er større i Forhold til at Levebrødet er større, ^dhvad der saadan staaer a la suite men dog^e er interesseret i Levebrødet, saa bliver der vel endogsaa 1100, et helligt Tal, der erindrer om de 1100 Martyrer – see disse 1100, der ere istand til at vove indtil at blive Martyrer for Levebrødet: de vil egl. gjøre Xstd. umulig.

2

Og dersom saa dette ikke var, hvis da En vilde sætte Xstd. ind i Virkelighed, saa vilde Dag-Pressen, der kæmper for Publikums Souverainitet baade over Gud og Xstus, sætte Alt i Bevægelse for at gjøre Xstd. umulig.

b det følger af sig selv, vi beraabe os med god Samvittighed paa vort hidtil førte Liv;

c og Troes Iver

d naar man fremdeles tager med

e i Mulighedens aspirerende Lidenskab

#

NB20:8

Martensen – og jeg.

At det skulde være en Strid om Tankebestemmelser er aldrig faldet mig ind; jeg veed bedre, hvor Vanskeligheden stikker.

At jeg anseer ham for langt, langt, langt den Stærkere i Øieblikket, lægger jeg slet ikke Dølgemaal paa. Thi at der foruden mig skulde findes en saadan Daare til som jeg, der kunde faae i Sinde at ville gaae ind paa den Art Xstds Forkyndelse jeg repræsenterer: den dog nogenlunde sande: det burde ikke falde mig ind.

Martensen udtrykker, at det at forkynde Xstd. er Veien til at gjøre en glimrende Carriere, Veien til alle jordiske Fordele^a – og at det er Xstd, han forkynder, det forsikkrer Martensen. Og at dette maatte være saa, det vil de Fleste kun altfor gjerne troe. Hvad Under da at de i Mængde slutte sig til ham.

a Veien, der, rigtignok længere og længere bort fra Sandheden, fører^a dybere og dybere ind i Sandsebedragenes blomsterstrøede og smilende Galimathias

a , mere og mere fortryllende,

At min Forkyndelse af Xstd. skulde være den sande christelige, og det jeg forkynder: Xstd, det vil derimod ethvert Msk. saa nødigt troe. Og jeg har ingen Lokke-Midler, thi det Lökkende er netop det, man gaaer Glip af ved min Forkyndelse. Ei heller har jeg noget Tvingende, da jeg er uden Myndighed. Hvad Under da, at jeg staaer ene.

See det er Differentsten mellem Prof. M. og mig. At det skulde være en videnskabelig Strid er aldrig faldet mig ind; ved daglig Lidelse og Opoffrelse er jeg forhindret i at glemme, hvorom det egl. er der strides.

NB20:9

#

Christendommens Collision.

Naar engang Xstd. igjen skal sættes ind i sin Sandhed i Virkelighed, da vil det Mærkelige skee, at Menighederne og Præsterne ville komme til at holde sammen for at væрге sig mod Xstd. Thi ganske at opgive Xstd, det vil Menigheden ikke, den har nu engang sat sig i Hovedet, at det kan være ganske hensigtsmæssigt, at man saadan for en nogenlunde billig og moderat Priis er Christen – og paa Xstd. i dens Sandhed gaaer Menigheden i al Evighed ikke ind. Lad gaae, siger man saa, lad os saa spendere, hvad det kan koste at holde Præster, som vi pleie van, der ved billige Priser og reel Behandling stræbe at tilsikre sig et høistæret dannet Publikums Tilfredshed ved Betjenelse og Opvarning med Xstd.

NB20:10

#

Den strenge Christen

bør være billig og human nok til paa en smuk Maade at finde sig i ja næsten at gjøre de Nærmeste og Andre en Undskyldning at han er som han er, at han ikke deeltager i Det, hvori De have Deres Liv for saa stor en Deel, og som, msklig talt, dog kan være saa smukt og elskeligt, at De i den Forstand ingen glæde have af ham.

NB20:11

#

Den høieste Form af Gudelighed – og den høieste Egoisme.

Det Frygtelige er, at just den høieste Form af Gudelighed, det ganske at slippe alt Jordisk kan være den høieste Egoisme. Det kan være en frygtelig Egoisme saaledes at udtrykke ved sit Livs Form, at de Andre egl. i dybere Forstand ikke have Religieusitet.

Og dog er det jo denne absolute Form af Hengivelse Skriften fordrer.

#

NB20:12

#

Hvorledes det gik til med Tilblivelsen af den nye Pseudonym Anti-Climacus.

Dette er optegnet i Journalerne fra hiin Tid.

Min Tanke var at henlægge den færdige Productivitet, og see at faae en Plads ved et Seminarium, for intensivt at virke mere og slaae lidt af i Retning af det Intensive.

Jeg fandt Hvile deri. Men da vaagnede Mod-Tanken saa stærkt, (hvilket Alt er fortalt i Journalerne) at jeg syntes jeg maatte handle.

Jeg skrev da til Luno om at begynde Trykningen.

Med Tanken om en Ansættelse ved et Seminarium havde ogsaa en Tanke om en mulig Udsoning med »hende« forenet sig;

[a] thi skal der i Retning af Strenghed slaas af paa mig, skal der ogsaa slaas af for hende, hvis det behager hende.

Nu skete det Besynderlige at just samme Dag eller Dag[en] efter at jeg havde skrevet til Luno og faaet Beskeed, at han ventede Manuscript snarest muligt, fik jeg at vide, at Etatsraad Olsen var død. Havde jeg faaet det at vide før jeg skrev til Luno havde jeg dog ventet Noget igjen. Men nu syntes jeg det Hele blev Vrøvl, der vilde qvæle mig, hvis jeg atter tilbagekaldte og skrev om igjen til Luno.

Saa begyndte Trykningen, og i Virkelighedens Spænding (hvilken jeg havde ønsket, for at lære mig selv at kjende) blev det mig klart, at jeg burde anbringe en Pseudonym.

NB20:13

#

At forvandle Lidet til Meget.

Lær at nøies med Lidet – vil Du negte, at det er meget.

#

NB20:14

#

Nødvendigheden af en Geistlighed (men strengere christeligt holdt) som Mellembestemmelse i Xstheden.

Jo mere jeg tænker derover, desto mere kommer jeg tilbage til den Tanke, at en saadan Geistlighed i ældre (middelalder) Stil er et Væsentligt som Mellembestemmelse i Xstheden. Langt, langt de fleste Msker føle ingen Trang til Xstd. i strengeste Forstand, tvertimod den vilde gjøre dem ulykkelige og forvirrede. Sandt nok, i Ideen seet, maa vi sige, at de Alle skulle føle denne Trang, og dette er min salige Trøst, at Ingen, Ingen er udelukket. Men i Virkeligheden er det ikke saa. Xstds Trøst begynder egl. paa den anden Side af alle almdl. msklige

Bekymringer, dens Trøst er egl. Syndsforladelse, og forresten saa langt fra at være en Lindring, at den jo fordrer, at man skal lide for Læren. See dette kan de Fleste ikke indlade sig paa, det vilde reent forstyrre dem Livet. De trænge væsentligen til et Forhold til Xstd. Saa er Livet som det er dem en Glæde, og en from Glæde. Og erindre skulle vi Alle, at am Ende ∴ i Evigheden blive alle væsentligen lige salige.

Feilen i Catholicismen var nu, at Geistligheden egoistisk, herskesygt gjorde sig til Melleminstants, for at herske. Istedetfor at det lige omvendt er og skal være for at skaane, saa Passagen til den strengere Xstd. staaer aaben for Enhver, der ønsker det.

Altsaa Catholicismens Feil var Geistligheden, det vil da sige en streng klosterligere Geistlighed egoistisk vilde være Mellem-Instantsen.

Saa reiste Luther sig for i menige Xstnes Navn at ryste dette utaalelige Aag af, og sikkre Enhver det umiddelbare Forhold til Gud. Ypperligt, priset være han.

Men Luther var dog ingen Dialektiker. Han oversaae, at han var det Overordentlige, at han maaskee til syvende og sidst var den Eneste, der kunde bære dette umiddelbare Forhold til Gud. Dog anlagde han sig selv som Maalestok. Protestantismens Løsen blev: vi ere alle Præster, hvoraf Følgen maatte blive enten sørgelige Extravagancer eller at man sank reent ned i Verdslighed.

Betragt nu Tilstanden i Protestantismen. Ja, det forstaaer sig, er det givet, staaer det fast, at de Præster vi nu har, at det er Præster – ja saa ere vi alle Præster, disse Præster ere nemlig aldeles ikke til at adskille fra andre Vertshuusholdere, Kræmmere ell. dog fra andre verdslige Embedsmænd, kort de ere ganske som vi Andre: ergo ere vi alle Præster.

Den høie Aandelighed som Luther slog ind paa (thi det skal Ingen faae mig fra, at det, naar der staaer i Evangeliet giv Alt til de Fattige, at det saa er det Eenfoldige at gjøre det ganske simplement, og det høie Aandelige derimod, at sige; jeg gjør det ikke men jeg er i mit Inderste som Den, der har gjort og i ethvert Øieblik er villig dertil) o, der er Intet i Verden lettere at forfalske end just den.

Luther havde fuld Ret i at knuse det Egoistiske i at Geistligheden herskesygt vilde være Mellem-Instants: o, men han har kun daarligt kjendt Msket, naar han kunde mene, at det saadan lod sig gjøre, at vi alle blive Præster, at den eneste Maade det i denne jordiske Verden lod sig gjøre paa, var, som skeet er, derved at Præsterne blive Vertshusholdere – og vi alle Præster.

Der skulde være en Geistlighed som

Mellembestemmelse. Denne Geistlighed skulde være strengt christelig holdt, udtrykke de strengeste Xstds Fordringer idetmindste tilnærmelseviis, thi ellers gaaer Dette ganske ud, og Alt bliver pure, pære Verdslighed, som Faktum er. Drakontiske Love føre til Intet, og dette uhyre Ophøiede med at vi alle ere Præster, fører til det sørgelige Galimathias, vi see for os.

Denne Geistlighed maatte recrutteres af Saadanne, som enten ved store Synder, eller meget svare Ulykker o: D: vare bragte til ganske at maatte bryde med denne Verden. Men istedetfor nu mørkt og menneskefjendsk at gjøre Andre ulykkelige ved at fordre det Samme af dem, skulde De, elskende det at være Msk, skaane, saavidt da Sandhed tillader det, over de Svagere, eller over Dem, som ikke kunne gaae saa langt ud. Sandelig dette er dog vel ikke Herskesyge: selv at være bunden ved strengere Vilkaar – og naturligviis, villigt indrømmende Enhver, der vilde det, at gaae ind paa det Strengere.

NB20:15

#

Mellembestemmelsen mellem Idealitetens Fordring og der hvor vi ere.

Det er let at see, at det N. T. især Evangelierne kun indeholder Idealitetens Fordringer og absolut.

Nu have vivant os til saadan uden videre at sige, at det var blot for Apostlene, det gjælder ikke os.

Du, min Gud, hvilken underlig Gud: at give en hellig Skrift, der kun angaaer det Par Msker, som jo hørte det mundtligt – og ikke angaaer hele Msk-Slægten.

Nei, Enhver har at forholde sig til Idealitetens Fordring, og som andet Steds sagt, det Apostoliske er ikke at forholde sig til Idealitetens Fordring men den gudd. Myndighed.

Enhver har for Gud at maale sig med Idealitetens Fordring – og saa for Gud, men ansvarligt, henflye til Naaden.

NB20:16

#

»Naaden.«

At faae Lov at leve hen saaledes at man sparer sig selv, og kiæler for sig selv, saa at have gode Dage - og saa at troe, at man af Naade bliver salig. Ja, det er Msk-Viisdom. Men det er ikke Xstd.

Xstd. er, naar man maa opleve, at det just er Xstd, der, msklig talt, gjør En ulykkelig, naar man altsaa er fristet i Retning af at have Fortjeneste ved at holde ud: da at ydmyge sig uendeligt for Gud i sin Synd, og forstaae, at det er af Naade man frelses, ene og alene: det er Xstd.

NB20:17

#

Naaden - Xstheden

Som hine Lande ere de meest vanslægtede, hvor en riig og frugtbar Natur frembringer Alt, uden at Mskene behøve at arbejde: saaledes er Xstheden ved Hjælp af »Naaden« som blev taget forfængeligt, demoraliseret som end ikke Hedenskabet var det.

NB20:18

#

En Poeniterende kan bedst forkynde Sandhed.

Dette sees ogsaa saaledes: det at Peter fornegtete, det gav ham Fart siden, thi han havde angrende uendelig Meget at indhente. Det at Paulus havde forfulgt Menigheden, det gav ham Fart, thi han havde uendelig Meget at gjøre godt.

Forresten findes angaaende denne Sætning fra en anden Side nogle Bemærkninger, som ifior laae i Bibelfoderalet, der staaer i Pulten, og som nu ligger i en Pakke for sig selv, der ligger i den mellemste brede Skuffe i Pulten.

#

NB20:19

#

Dette er da let at see, at et Msk. skal være bragt meget yderligt for at tage sin Tilflugt til en Korsfæstet.

Sandt nok, nu siger man: han leed og døde just for at frelse mig. Godt, men netop lige saa sandt er det, at hans hele Liv der var Lidelse, var for at efterlade mig et Fodspor.

Det gaaer jo dog virkelig ikke an fra en Korsfæstet at svinge af ind paa en Dandsebod, at lade ham være korsfæstet for at jeg skal leve paa den Melodie: fryd Dig ved Livet – og endnu engang fryd Dig ved Livet ganske ugeneret, thi der er En, som har ladet sig korsfæste for Dig. Selv om det var muligt, at den Korsfæstede, kunde være faldet paa noget saadant, det vilde dog være ethvert bedre Msk. anstødeligt.

Middelalderens Feil var al denne klosterlige Askese. Det som derimod Xstd. fordrer af den Xstne er at vidne for Sandhed – og saa kommer Lidelse nok.

#

NB20:20

#

Mon virkelig Biskop Mynster tør paastaae, at Verden nu er blevet bedre? Det gjør han da heller ikke, han skildrer den tvertimod med noksom mørke Farver.

Hvoraf forklarer han da, at Xstd. nu tildags ikke forfølges? Ak, Sligt indlader han sig ikke paa, saa forsigtig er han nok. Forklaringen er ellers nær nok: fordi Xstd. er blevet til Ingenting.

Satirisk nok forresten: Verden bliver værre, men Xstd. forfølges ikke mere – det skulde man troe var et Beviis for, at Verden var blevet bedre. Xstd. forfølges ikke mere – ja, det troer jeg nok, man skal i en vis Forstand have ondt ved at forfølge den, da den ikke er til.

NB20:21

#

Martensen – og mig.

Martensen har væsentlig sit Tilhold i Geistligheden. Det er aabenbart, at Geistligheden har en Mistanke til mig, fordi jeg intet Levebrød har. De har en vis Mistanke om, at det kunde blive betænkeligt, at faae Xstd. forkyndt af En, der gjør det gratis.

Martensens »sunde Lære« finder derimod

Geistlighedens Bifald. De tænker som saa. Xstd. det var oprindelig en Sygelighed, den Gang da den forkyndtes af Dem, som selv bleve Offere. Saaledes kom Xstd. ind i Verden som en Skrantning. Men hvordan det nu gik ell. ikke gik efterhaanden kom den til Kræfter – og blev den »sunde Lære«, Forkynderne bleve ikke Offere men toge Offer, og bleve fede ved Offer og Accidentser.

#

NB20:22

#

Dag-Pressen.

Det der har frembragt dette rædsomme Onde er blandt andet Følgende.

Det, der regjerer Verden er ikke just Guds frygt, men Msk-Frygt. Derfra denne Angest for at være en Enkelt, og denne Tilbøilighed til at skjule sig under eet ell. andet Abstraktum: deraf Anonymitet, deraf det at kalde sig Redaktionen o: s: v: o: s: v:

Fra den anden Side. Det Misundelsen absolut retter sig mod er mod den Enkelte; Misundelsen vil ikke taale, at en Enkelt skulde betyde Noget end sige være fremragende. Derfor opelsker Misundelsen lutter Abstrakta: Redaktionen, Anonymitet o: s: v: Det er Misundelsens Interesse at opretholde dette: at selv den eminenteste Enkelte er en Ubetydelighed lige over for et Abstraktum selv om dette notorisk fremkommer derved at en enkelt Mand kalder sig »Redaktionen«. Misundelsen kan ikke taale at see det Fortrinlige, derfor protegerer den Abstrakta, da disse ere usynlige.

Endeligen forholder et Abstraktum sig til det Phantastiske i Msk; og det Phantastiske er en uhyre Magt. Selv den meest udmærkede Enkelte, han er dog kun en Virkelighed – men »Redaktionen«: ja, Ingen, Ingen veed, hvilken uhyre Capacitet der skjuler sig bag derved.

Summa summarum: Mskslægten ophørte at frygte Gud. Saa kom Straffen, at Slægten er bleven angest for sig selv, opelsker det Phantastiske, for hvilket den saa selv skjælver.

* *

Discussion om Presse-Loven i Frankrig interesserer mig; endelig er man da bragt til den Yderlighed, at man taler ud.

Det er uforligneligt at høre Journalernes Hyl, at uden Anonymitet er Dag-Presse en Umulighed. Sandeligen en ypperlig Indrømmelse af hvilke Paalet de ere; og fra en anden Side naar saaledes Alt dreier sig om Anonymitet, saa er det desto vigtigere, at denne om muligt gjøres umulig.

Men endnu forsvarer Pressen sig med: det er upraktisk, det lader sig ikke gennemføre - og Journalisterne juble. Tænk Dig, at Tyveverdenen havde opdaget en Maade at stjæle paa, som gjorde det til en Umulighed at opdage Gjerningsmanden: hvilken Glæde blandt Tyvene! Og hvilken Glæde blandt Journalisterne, at det formeentlig er en Umulighed. Om det er Sandhed at Anonymitet er et af de største moralske Onder: det bryder Journalisten sig slet ikke om; han siger blot: Gud skee Lov, det er umuligt at udrydde Anonymitet. O, af alle Mskslægtens Fordærvere afskyeligste, I Journalister! O, af alle Tyranner modbydeligste I Journalister, I som tyrannisere ved feig Msk-Frygt.

Imidlertid turde dog Journalisterne tage fejl, det vil nok lade sig gjøre. Sagen er, endnu tør man ikke ret rykke ud med Sproget; Mange leve endnu i den bestialske Lyksalighed: at Dag-Pressen er det største og uskatteerligste Gode; Andre forstaae vel, at dette ikke er saa, men skjælv for Journalernes Magt. Endnu for ganske kort siden, var det saa, at Den som vovede at betvivle, at Dag-Pressen var et uvurderligt Gode, Mskslægtens Stolthed, han ansaaes som en Dosmer, der ikke kunde hæve sig til slige ophøiede Tanker.

Forsaavidt kan man af det hidtil Forsøgte Intet slutte med Hensyn [til] om det skulde være umulig ved Lov at forhindre Anonymitet. Lad os tænke en Stat (det er nu vel en Selvmodsigtelse, men vi kan jo tænke det) hvor Tyverie ansaaes for Mskslægtens største Opdagelse, et uvurdeerligt Gode o: s: v: - ja en Tyvs-Lovgivning paa de Betingelser var jo en Umulighed. Men da man i Staterne har Ro og Lov til at ansee Tyverie for en Forbrydelse, og det ansees for en Velgjerning at udtænke skarpere og skarpere Bestemmelser: saa har man dog ret gode Tyvs-Lovgivninger.

Saaledes med Anonymitet. Lad Glandsen blive taget fra den, lad det blive Opinionen, at Anonymitet er en Nederdrægtighed, saa er der ikke blot alene derved vundet uendelig Meget, men det vil ogsaa komme med Lov-bestemmelser derimod. Eet er at skulle

skrive Love paa det Vilkaar, at det at skrive dem er et Martyrium, et Andet er, i Fred og Ro at turde anvende sin Skarpsindighed paa at udarbeide dem og at lønnes med Tak derfor som for en Velgjerning.

NB20:23

#

Sammenblanding af Jødedom og Xstd.

Den Smule Religieusitet man seer i Christenheden (og det er da Lidt nok) er som jeg andetsteds har bemærket, egl. Jødedom, med en forvirrende Tilsætning af noget Xstligt.

Man lever saaledes. Man troer (kun Gud veed forresten hvor mange der gjøre det, men eh bien, det antager jeg) at der er en Gud til, en Fader i Himlene. Denne Gud styrer Alt, i hans Haand ligger det, om det skal gaae mig vel eller ilde i Verden, om jeg skal have Medgang eller Modgang o: D:. Dette vil sige, her er Intet afgjort, hvilket den Frommes Lod er i Verden, stundom lever en From i gode Dage og Medgang smiler til ham, medens en anden From har idel Modgang og dog ere de begge Fromme, man kan af deres Livs Skjebne Intet bevise, om de ere Fromme eller ikke. – Denne Gud har skrevet sin Lov i Mskets Hjerte, ogsaa paa anden Maade lade[t] ham den vorde aabenbar. Men denne Gud har aldrig fremstillet sig selv som Forbillede.

Denne Art Religieusitet beholder man nu, og saa anbringer man Xstus som det blot Beroligende, som Naaden.

Men Xstus er tillige Forbilledet. Idet jeg da forholder mig til Xstus, og i ethvert Øieblik jeg forholder mig til Xstus forpligter jeg mig til Efterfølgelse. Dette har man reent afskaffet. Eller er dette at følge Xstum efter, at lade ham saa at sige gaae sin Gang i Lidelse – derved erhverver han Naaden – den tager saa jeg, og gaaer saa min Gang.

Saasnart der er et Forbillede, saa forpligter det til Efterfølgelse. Hvad vil saa Efterfølgelse sige? Det vil sige en Stræben efter mit Livs Conformitet med Forbilledet.

[a] Og Lidelsen vil ogsaa nok komme. Thi i samme Øieblik en Efterfølger sætter en kvalitativt rigtigt mærket væsentlig christelig Handling ind i Verden, saa vil han ogsaa collidere med Verden, med Xstheden. Enhver væsentlig christelig Handling er mærket af det quid nimis, der er til Forargelse. Giv, hvis Du eier en Million, 100,000rd til de Fattige, og Du vil gjøre Lykke; giv det Alt og Du vil collidere. Tag et stort Levebrød en hæderlig Embedsstilling for at forkynde Xstd, og Du vil maaskee gjøre Lykke; forsag Alt, al Din egen Fordeel for at forkynde Xstd,; og Du vil collidere.

Men det at der er et Forbillede, sætter saa igjen et

nødvendigt Forhold mellem det at være den Fromme og hvad der vederfares den Fromme. Den Fromme, der ikke er mærket paa en ganske bestemt Maade, han er eo ipso ikke den Fromme.

Forsøg det nu. Jeg kan bede til Gud om gode Dage; thi Gud har ikke sat et nødvendigt Forhold mellem Fromhed og det at lide i denne Verden. Forbilledet derimod udtrykker, at Fromhed er at lide i denne Verden. Kan jeg nu bede til Xstus om gode Dage. Umuligt; thi idet jeg beder Xstus derom, siger jeg indirecte, at jeg beder ham at hjælpe mig til at fritages for Efterfølgelsen, hvilken han just fordrer. Og dog bruger man i Xstheden netop Xsti Navns Paakaldelse for ret at betrygge, at jeg skal have gode Dage ved Hjælp af - Naaden.

Det Forfærdende ved Xstd. er endda ikke Lidelsen, som kommer, men det at jeg maa forstaae, at ved at indlade mig med Xstus maa der komme Lidelse. Saa jeg vel kan bede ham at hjælpe mig at holde ud, men ikke at fritages, da det er at spotte ham.

Saa forfærdende kunde Xstd. end ikke stille sig for de samtidige Disciple; thi de saae ingen Nødvendighed mellem Lidelse og Xstd, tværtimod de haabede lige det Modsatte, indtil saa Lidelsen kom. Men saa havde de samtidige heller ikke ganske i samme Forstand Forbilledet (thi Samtidigheden med ham var jo den Tid, i hvilken Forbilledet udfoldede sig, som altsaa først endes med hans Død) ei heller havde de »Naaden«, hvilken erhvervedes ved Forbilledets Lidelse og Død. Kun at Naaden ikke skal forstaaes i Forhold til at jeg faaer Lov til at slippe for Lidelse, men til at der tages lempeligt paa mig, og at jeg fritages fra det Fortjenstliges Angest, som skulde jeg selv ved Lidelse erhverve Saligheden.

#

NB20:24

x^a

a x »Naaden« – Det Christeliges Reduplication.

Det Christelige har altid en Reduplication i sig. Naar »Naaden« forholder sig til, at jeg saa skal leve sorgløst og lystigt, saa er Naaden taget forfængeligt. Naaden forholder sig til, at jeg ogsaa skal afdøe, hvad Forbilledet samtidigt udtrykte medens Forbilledets Lidelse og Død var Naadens Erhvervelse. Jeg skal ogsaa afdøe - og saa dog frelses ved Naade.

Det msklige Begreb af Naade er: nu skal Du være ganske fri, derfor er det Naade. Det Christelige er:

nei, Du skal lide og lide – og saa frelses af Naade.

Man seer let Forargelsens Kjende. Det kan være det naturlige Msk. allerede til Forargelse at skulle høre Tale om Naade, forsaavidt han vil gjøre sig selv retfærdig. Men eh bien siger han, lad det saa være Naade, jeg vil ydmygt tage mod den, men saa vil jeg ogsaa være fri. Ak nei, siger Xstd, Du kommer til at lide og lide – og saa skal Du alligevel ydmyge Dig under, at det er Naade, at Du frelses.

Ak, thi kun Xstd. har Guds-Forestillingen om, hvor uendelig ophøiet Gud er; vi Msker vi gjøre Gud temmelig ubetydelig.

#

NB20:25

#

Dag-Pressen.

At Love mod den som ordentlig kunde ramme den, skulde være en Umulighed, er ikke min Mening. Men min Mening er det rigtignok, at Det, der skal frelse Mskheden fra dette Onde (over hvilket Satan selv stolt har triumpheret, og sagt: endelig har jeg da opfundet en Fordærvelse, der er saaledes betrygget, at enhver Forholdsregel mod den er praktisk urealisabel) er noget ganske Andet: sand Xstd.

En lille Flok sande Xstne, spredte ad som Enkelte, de ville kunne tage den Sag op. Ved sande Xstne forstaaes saadanne, der troe og hvis Liv udtrykker, at dette Liv er indviet til Lidelse for Sandhed; der er i deres Handlen ingen Vaklen, som regnede de dog saa smaat paa, at man ogsaa kunne tjene Sandheden – og gjøre Lykke i denne Verden.

See saadanne Folk de ere Afdøde, kun de formaae at drive Sagen igjennem.

Den idelige Raaben paa, at det skulde være en Umulighed at faae Magt med Dag-Pressen, er blot et Udtryk for, hvorlidet de nu levende Msker have Begreb om hvad det vil sige at ville lide for Sandhed, at sætte et heelt Liv ind; er blot et Udtryk for, hvor bløddagtigt Mskene nu leve. Og det negter jeg da ikke, at for saadanne Folk som de Nulevende, vilde det rigtignok være en Umulighed at tage det op med Pressen, Folk, som ingen Evighed have at haabe paa, og intet Liv at offere.

NB20:26

#

Jesuiterne - Dag-Pressen.

Jesuiterne vare i deres Udartning det skammeligste Forsøg paa at bemægtige sig Samvittighederne. Dag-Pressen er det nedrigste Forsøg paa at constituere Samvittighedsløshed som Statens og Mskhedens Princip.

#

NB20:27

#

Xstdom - Barnedaab.

Dersom Xstd. saadan ganske ligefrem var et Gode, som et jordisk Gode, Penge fE., saa er det da forklarligt at man saa tidligt som muligt sætter Barnet i Besiddelse deraf.

[a] cfrp.43. Men saa underfundigt tales der bestandigt i Xstheden. Man siger, at Xstd. er det høieste og største Gode; men man fortier, hvorledes dette da nærmere er at forstaae, at det er i Evighedens Forstand at Xstd. er det høieste Gode, medens den just i jordisk Forstand gjør et Msk. ulykkeligt. – Den Xstne er salig, siger man, men man siger ikke i hvilken Forstand, at dette, efter Xstd.⁵ Mening, er i Evighedens Forstand, medens han i jordisk Forstand er den plagede Mand. – Man siger: Xstd. er Lægedom for Lidelser, men man siger ikke, hvilke Lidelser det er, at Xstd. tænker paa Samvittighedens Angest, Frygt for Dommen o: D: medens den til Vederlag for at frelse et Msk. fra disse Lidelser, just lægger jordiske Lidelser paa ham, Timelighedens Lidelser.

Men da Xstd. er et Gode, hvis Første er Forpligtelse til at ville lide for Sandhed: saa er det dog en egen Sag med at haste saa stærkt.

Og fra den anden Side er det dog ogsaa et Spørgsmaal, hvad det kan interessere Xstd., at man i den Grad overlæsser den med Millioner – døbte Xstne, der Intet have forresten med Xstd. at gjøre.

#

NB20:28

#

Christendom – Lidelse.

I Forhold til alt Andet i Verden gjælder det, at hvis jeg begynder derpaa, da er det muligt, at jeg kan komme godt derfra men ogsaa muligt, at det kan gaae uheldigt – kun ikke i Forhold til Xstd. Kommer her ikke Lidelse, saa har mit Liv heller ikke udtrykt sand Xstd.

Hvis dette ikke er saa, saa er Forbilledet paa een ell. anden Maade en Usandhed. Enten saaledes, at Forbilledet kun har udtrykt noget Tilfældigt, (at han ved at leve paa den Tid, fandt en saadan Modstand o: D:) og er altsaa ikke væsentligt Forbilledet, eller saaledes, at der burde være flere Forbilleder (eet udtrykkende, at det Sande er at lide, et andet at det er at svømme oven paa o: D:) og i saa Fald er jo »Forbilledet« usandt, thi der er kun eet.

Men siger Du: naar et Msk. bekjender sig at være Xsten og saa forresten lever som Andre, saa maa han jo overlade det til Gud, hvorledes det skal gaae ham i Verden.«

Jeg vil nu ikke tale om, at dette med at bekjende Xstum turde have sin Mislighed naar derved ikke skal forstaaes Andet end hvad der nu forstaaes derved i Xstheden: at være døbt som Barn etc, ell. som theol. Candidat at søge et Embede; thi skal det være at bekjende Xstum, saa er det ikke sandsynligt, at man colliderer med denne Verden, medens man vel, christeligt forstaaet, andrager et stort Ansvar ved at participere i saadanne Sandsebedrag. Dog det vil jeg nu ikke tale om. Men foruden at bekjende Xstum (at sige jeg er Xsten, og troer hvad en Xsten skal troe), fordres jo ogsaa (hvad der især svarer til, at der er et »Forbillede« og at sand Xstd. er Efterfølgelse) at handle christeligt.

Forsøg det da, sæt en af det Christeliges Qvalitet mærket Handling ind i Livet, og Du skal vel see Collision. Denne Verden ligger i lutter Relativitet – og det Xstliges Qvalitet er det Absolute: en saadan Handling maa paa Liv og Død collidere med Virkeligheden. Vistnok kan intet Msk. end ikke en Apostel i den Grad bære det Absolute idet han sætter det ind, saa det at bære det er at være det – hvorfor ogsaa da det skete, Alt brast, Templets Forhæng, Gravene, hele Tilværelsen, al denne Relativitet – men desuagtet vil Collisionen blive livsfarlig.

Men Sagen er, en Handling væsentlig mærket af det Christeliges Qvalitet sees der maaskee ikke een af i hver Generation; det bliver dog kun saadan til en vis Grad, og saa bliver Collisionen ogsaa derefter.

NB20:29

#

Ulykkelig – Skyldig.

Mod den Ulykkelige værger msklig Deeltagelse sig ved at forklare hans Ulykke som Skyld: saa er man ham qvit.

Og imidlertid ere vi alle Xstne.

NB20:30

#

At stride med Mskene om hvad Christendom er

er en Misforstaaelse; thi paa meget meget faae Undtagelser nær gaae deres Taktik just ud paa, at værge sig mod at forstaae, ell.at faae at vide, hvad Xstd er, fordi de have en Mistanke om, at det er temmelig let at forstaae, men at det vilde forstyrre dem Deres Liv.

NB20:31

#

Misforholdet mellem Christendommen og Christendommen i Christenheden

[a] cfrp.38 i Margenen.

er, at Xstd. taler i eetvæk om Evigheden, bestandigt tænker den paa det Evige – og saa siger Xstheden det Samme bag efter og tænker paa dette jordiske Liv.

Apostelen siger: værer altid glade – nemlig ved Tanken om Evigheden, thi her i Verden skulle I have Elendighed nok. Xstheden siger ogsaa: en Xsten er altid glad, forstaaer derved den jordiske Glæde, at han er sund og frisk, livslysten o: s: v:.. – Xstd. siger at ved Naaden skjenkes os Alt, Lykke, Held, Velsignelse – den tænker bestandigt paa Evigheden, om hvilken den har en saa uhyre Forestilling. Xstheden repeterer det Sagte og forstaaer det om dette Liv. Og saaledes overalt.

NB20:32

#

Det er skjønt i en Psalme til Xsti Himmelfartsdag, naar man kaster de to første og de to sidste Linier bort og saa interpuncterer noget anderledes, saa det lyder:

Lehr' mich nur im Geiste leben,

Als vor Deinen Augen da:

Fremd der Welt, der Zeit, den Sinnen,

Bei Dir abgeschlossen drinnen.

Istedetfor : har Tersteegen Punctum, og saa to Linier til, hvorved Skjønheden tabes.

#

NB20:33

#

Den nu brugelige Christendoms Forkyndelse

er Majestæts-Forbrydelse mod Xstd. Istedetfor 1) at vidne 2) at bruge Myndighed 3) saa at byde et Liv til, der er villigt at finde sig i, hvad heraf maatte følge; kort istedetfor at holde sig nær til Gud og lade ham om Resten, vil man deels i pianket Ubetydelighed, som aldrig har haft Forestilling om det Høiere, deels i Msk-Frygt, endelig ogsaa for jordisk Vindings Skyld, staae sig godt med Mskene, og forvandle dem derfor i eetvæk til Instantsen, der bedømmer hvad Sandhed er.

Det forstaaer sig sand Xstd. vilde ogsaa komme slet an i vor Tid. At det skulde være saa, at Msk. i den Grad havde en Herre over sig, at saaledes hver hans Dag og hver Dagens Time var forpligtet i Guds Tjeneste, at han saaledes skulde virkelig fornegte sig selv, at det saaledes skulde være Alvor med at elske Gud at det virkelig var at hade Verden – det er jo oprørende, vil man sige. Ja, ganske rigtigt. Xstd. er ogsaa »Oprøret«, det vil sige, saasart Xstd. sættes frem i sin Sandhed, saa vil ogsaa Mskene oprøre sig mod den.

Men hvor findes der vel i vor Tid De, der endog blot have Forestilling herom. Thi alene dertil fordres at være taget saaledes ud af Forholdet til Andre, at der dog kan være Tale om at komme Gud nogenlunde nær. Men de Fleste ere jo fra Fødselen af og indtil Graven i den Grad vrøvlede ind i Forholdet til »de Andre«, at det aldrig falder dem ind, at der er absolute Tanker til.

#

NB20:34

Angaaende Udgivelsen af de senere Skrifter.

Jeg mener saa ganske at kunne forstaae, at hvis jeg nu døde, vilde Virkningen af mit Liv blive overordentlig.

Men paa den anden Side, skal jeg leve, saa maatte jeg jo til at udgive dem.

Da kommer den Tanke frem igjen, men er det dog ikke lidt Utaalmodighed – og sæt saa Du døde Dagen efter, at Du havde udgivet dem!

Sagen er nemlig den. Disse Skrifter vilde kaste et Lys over, hvor Meget der har været mig betroet. Men nu hører det saa ganske til mit Væsen, at synes mindre end jeg er. O, det har gjort min Genius saa godt at synes en Spøgefugl, en Letsindig, en Egoist o: s: v: medens jeg har arbeidet Dag og Nat. Og det vil ligesom bedrøve min Genius, at jeg selv skal tale ligefrem om hvad Overordentligt der har været mig forundt.

Og dog forstaaer jeg nok, at det i en anden Forstand kan være min Pligt, og at denne Krympen sig derved er en Art Selviskhed, medens rigtignok mit Forhold ikke er som ellers, at det plager en Mand at sige Mere om sig selv end han er, thi min Collision er omvendt: jeg vil saa gjerne sige mindre.

Ja, jeg tilstaaer det, der var en Vrede, en Indignation i min Sjæl, som gjorde, at det gjorde mig saa godt, naar Martensen fE blev udraabt som den dybe Genius, den alvorsfulde Xsten, der gjenfødte baade Videnskab og Xstd i Norden – medens jeg var en flygtig Fugl, et løst Hoved o: s: v: Og saaledes paa saa mange Maader.

NB20:35

#

Mulighed – Virkelighed.

Nu declamerer Mynster og siger: og dog holdt han det ikke tilbage, men han (Xstus) sagde det store Ord: jeg er dog en Konge – og saa græder Mynster, jeg, Frøken Jespersen, Student Møller, Conferentsraad Nissen, Grosserer Grønberg o: s: v: o: s: v: og Alt som vi græde beundre vi Mynster; Mangen er det vel ikke engang klart om han græder ved Tanken om Xstus, eller det er Beundrings Taarer over Mynster

Da han sagde disse Ord – troe mig, da har Jøderne grint, og Pilatus trukket paa Skuldrene – og vi Andre hvad havde vi gjort.

At dette er saa, mig synes, at jeg maatte kunde overbevise en Steen derom.

Og dog, end ikke Dette maa siges – eller Du skal see hvad Virkeligheden dømmer. Du vil Ingen røre (ak, som Excellencen, den rørende Excellence) de ville lee Dig ud, saa beskyldte Dig for Indbildskhed og Stolthed, og Upraktiskhed.

Og saa skulde man ikke have Lov til at trøste sig ved Tanken om Døden!

NB20:36

#

R. Nielsen.

[a] R. Nielsen.

Det hvorpaa Accenten i Forhold til Mit hovedsagligt skulde være faldet var, at det var en Stræben, der intet endeligt Formaal havde haft, men i Ideens Tjeneste betjent med idel Opoffrelse: at jeg gav Penge til hvor Andre tjente Penge, blev forhaanet, hvor Andre høste Ære o: s: v: Og saa skulde der være henledt Opmærksomheden paa, hvorledes man deraf berettigedes til en indirecte Dom over Tidens Xstlighed, ved at see, hvorledes Samtiden havde dømt om en saadan Stræben; man fik tillige et Begreb om Geistlighedens Virksomhed, naar det bliver lagt en Mand til Last at han, arbejdende trods de Andre, intet Levebrød eller Embede har.

Nielsens Selvfornegtelse skulde nu have bestaaet i, at han skjøndt selv Prof. R: af D: o: D: dog var redelig nok til at ville vidne.

I dets Sted tager han et Par Sætninger (omtrent som var jeg ogsaa saadan En, der først havde søgt en Professur og saa skrevet Noget sammen) laver lidt Doctrin deraf, og indlader Sagen til Discussion med en anden Professor.

Og ikke blot Dette, men først gjør han endog (ved den store Bog) et Forsøg paa at forvirre Bestemmelsen af, hvorfra disse Tanker ere komne ind i Verden, og attenterer en primitiv Selvstændighed. Gud i Himlene, og det efter endog ovenikjøbet privat at være manuduceret af mig.

Dog dømmes jeg ikke, thi jeg har kun min Maalestok, og ingen Forestilling om, hvorledes et Msk. er, der saadan fra tidlig Tid har været indspundet i jordiske Hensyns Tjeneste.

[b] Han er, vilde jeg sige, en Egoisme, der har faaet noget Øie for min Sags Betydning, og nu reent egoistisk har tænkt: kunde jeg bemægtige mig den. Helst vilde han, at jeg skulde være død. I saa Fald vilde han ogsaa med fuld Musik give mig hvad Mit er. Men i levende Live generer jeg. Han begyndte med Forsøget aldeles næsten at skubbe mig udenfor, for at trænge sig frem med sin selvstændige store Bog. Men Omgivelsen kom ham paa tvært, og tvang ham dog noget ind i Sandheden.

a ogsaa noget kjed af sin underordnede Stilling i Forhold til Martensen

Mig har Sagen været saa vanskelig, fordi jeg havde taget ham ind i mit Guds-Forhold – men dette har ogsaa haft sin Betydning for mig.

#

NB20:37

#

Christendom – Jødedom.

Alene saaledes kan man see, hvor ueensartede disse ere. Jødedom sætter Familielivet som Gudfrygtigheds Form: Xstd. sprænger alt Sligt ved Guds-Forholdets Absoluthed, der kan føre til at hade Fader og Moder.

Jødedom er Gudsfrygt som har Hjemlighed i denne Verden, Xstd. er Fremmethed fra denne Verden.

I Jødedom er Gudsfrygts Løn Velsignelse i denne Verden, Xstd. er Had til denne Verden.

De Collisioner i Retning af Pietet som Xstd. selv forkynder sig at sætte, maa af Jødedommen betragtes som Ugudelighed, altsaa saa langt som muligt fra at

være Udtryk for Guds frygt.

#

NB20:38

#

Christendom – at afdøe.

at dette er saaledes sees jo alene deraf, at det siges:
Du skal elske Xstus.

Men at elske er at forvandles i Lighed med den
Elskede; ellers er det blot at ville have Profit af den
Elskede.

[a] Men er det Formastelse at ville gjøre det, saa
er det jo ogsaa Formastelse ved Prædiken at
opfordre dertil.

Altsaa, »det er Formastelse«. Ja naar nu blot det
at ville elske Xstus indtil at stræbe efter at ligne,
naar det nu saadan ganske ligefrem var det blot
ligefrem Store (som fE det at ville elske en
Prindsesse o: D:), saa var det ogsaa ganske i sin
Orden, med dette at det saadan er for ikke at
være formastelig at man lader det fare. Men da
det at elske Xstus er i sit Første just hvad Kjød og
Blod gyser allermeest tilbage [for], saa er det en
egen Sag med, at Enhver der lader det være skal
have Ret til at sige, at det er for ikke at være
formastelig. Men her staae vi igjen ved hele det
officielle Hyklerie som er Protestantismen
forbeholdt: det er muligt, at det er Fromhed, der
af Guds frygt ikke tør vove det (skjøndt det dog
her altid er en egen Sag) og det kan være den
aldeles profane Usselhed, der benytter sig af
Leiligheden til at blive fri, og saa ovenikjøbet
tager sig det til Indtægt, at det er for ikke at være
formastelig.

Dog naar saa En vilde gjøre det, vilde elske Xstus –
saa skriger hele Xstheden: det er Formastelse – men
om Søndagen præker Præsten, at det skal man gjøre.

Forskjellen er, at Præste-Præk om Søndagen det er
Divertissement, det andet er at gjøre Alvor deraf – og
det vil man ikke. Man ligger og foregøgler Mskene det
Høieste og siger, at det er det han skal – og vil han
saa for Alvor, saa siger man: det er Formastelse.

NB20:39

#

Lærer – Discipel.

I Almindelighed er det saa Læreren, Mesteren han flokker alle om sig. Saa kommer der en Discipel, men han fængsler kun Faaes Opmærksomhed. Det forklarer han da af, at han ikke har de Evner og Gaver som Mesteren.

Tag nu Xstd. Xstus siger: kommer hid – og Alle flye. Hans Høiærværdige siger: kommer hid alle I o: s: v: – og man stormer til. Skulde dette ikke ligge i, at Hans Høiærværdighed gjør det skidt, da atter her det Xstlige har omvendte Proportioner, at Indbydelsen ikke er Indbydelse ligefrem (som hans Høiærværdigheds Vræl, hvorefter alle løbe) men lige saa meget Frastød.

NB20:40

#

Den Stridendes Suk.

O, og om saa Alle gjorde mig Modstand, og om saa (hvad der ofte smerter mere end den Mskenes Modstand man kan forstaae maa komme) Uheld følger paa Uheld: Eet bliver der jo dog tilbage o, Gud, Aandens Vidnedsbyrd. Naar Du, som jo raader over Alt, som hvert Øieblik har Millioner Muligheder, naar Du, uendelige Kjerlighed, lader alt Dette gaae mig imod, eller forsaavidt jeg ved Feilgreb selv bevirker noget deraf, naar Du altsaa, uendelige Kjerlighed tillader, at jeg griber saaledes feil, ak naar det da er som drog Du Dig tilbage: eet Samfund er der dog mellem os, Aandens Vidnedsbyrd.

Hvis Aandens Vidnedsbyrd ikke var, saaledes at Du ved Hjælp deraf dog i Grunden holder paa endog Den, Du tungest prøver: saa vidste jeg jo hverken ud ell. ind, saa var det mig jo umuligt at vide, hvor jeg er, om Modstand og Uheld er Din faderlige Tugtelse for at skrække mig tilbage, eller Modstand og Uheld just betyder, at jeg er paa den rette Vei, den trange Vei, hvor Aandens Vidnedsbyrd er det eneste Kjende.

NB20:41

#

»Klosteret«

var dog et point de vüe i Forhold til at bestemme, hvor man var, om man var steget høiere i Fuldkommenhed end Klosteret eller sjunket reent i Verdslighed.

Saa lod man »Klosteret« gaae ud, og nu tosser vi længst om i aldeles Mørke, betræffende hvor vi ere, og alt det Profane har gjort en saa brillant Forretning som aldrig.

»Troen« er nu i den Grad blevet skjult Inderlighed ikke i fjerneste Maade til at mærke i Mskenes Liv, medens de dog forsikkre, at inderst inde o: s: v: – i den Grad er Troen blevet skjult Inderlighed, at tilsidst en ny Art Tro bliver fornøden i Forhold til »Troen« den Tro, at jeg troer, at jeg har Troen. Hvad der engang begeistrede ikke blot til at vidne i Ord, men til at vidne i Gjerning, det er nu i den Grad blevet et umærkeligt Forborgent, at ikke blot Trediemand, men den Paagjeldende selv behøver Tro, for at troe, at han har Troen, [a]

[a] ja, ironisk nok, som oftest behøves der vist en overordentlig Tro for at troe, at det Msk. har Troen, eller^a for at troe, at han har Troen.

a han selv behøver en overordentlig Tro

NB20:42

#

Det var en rigtig Bemærkning idag af Visby (i Prædiken over Evangeliet om de falske Propheter) at man stundom dømmmer feil saaledes, at man troer et Mskes skjønne Ord og Talemaader, medens hans Liv viser det Modsatte; men at man ogsaa stundom dømmmer feil saaledes, at man af et Mskes Tale slutter til at hans Liv er fordærvet; thi stundom er et Mskes Liv bedre end hans Tale.

#

NB20:43

#

Om mig selv.

Ogsaa af den Grund er jeg angst for at tale til Nogen om hvad oeconomisk Bekymring jeg kan have; thi det behøver jeg da ikke at betvivle, at Enhver vil sige til mig: Du er da ikke gal at ville ødsle mere; betryg Dig først det Jordiske o: s: v:.

Just dette frygter jeg, at det Lavere i mig strax faaer et betænkeligt Medhold, som maaskee vil ødelægge mig.

Dersom der levede En, hvis Liv bar tydeligt Mærke af, at han var meget mere anstrenget end jeg, langt længere ud – ja ham kunde jeg uden Fare tale med derom. Men i denne Verdslighed, hvori nu det Religieuse er sjunket, hvor findes en Saadan.

#

NB20:44

#

Christendom – Mennesket.

»Men naar Xstd. saaledes vil gjøre et Msk. menneskelig talt ulykkelig for hele dette Liv, hvis Xstd. skal tages i sin strengeste Skikkelse, saa er det næsten for meget forlangt, at et Msk. skal indlade sig derpaa.« Hertil maatte Xstd. svare: at Du kan tale saaledes lader sig forklare af, at Du hverken har Guds Forestillingen om hvor forfærdelig Synden er, ei heller Guds Forestillingen om, hvilken Salighed Evigheden er; havde Du denne Contra-Vægt saa vilde Du finde, at ogsaa paa dette Vilkaar er dog Xstd. absolut uendelig Vinding.

Forresten gjælder det da gjerne om Dem, der have forkyndt Xstd paa strengeste Vilkaar (forudsat da, at dette har været Sandhed i dem) at de ere blevne tvungne. Ved særegne Styrelser ere de bragte til saadan Yderlighed, at de maatte fremad.

#

NB20:45

#

I *Prædiken over Epistelen paa 4de Søndag efter Helligtrekonger*, kommer Luther ind paa en Opfattelse af Xstd, som var den i en vis Forstand en Guds Vrede.

Han forklarer at Kjerlighed til Gud er at elske Næsten. Og det af en dobbelt Grund. Den første er, fordi Gud ikke behøver vor Kjerlighed. Den anden er, at Gud har gjort Verden til en Taabe og vil elskes ogsaa under Kors og Jammer. 1 Cor. 1, 21 (»da Verden formedelst idel Viisdom ikke erkjendte Gud i hans Viisdom o: s: v:). Derfor har han ogsaa, siger Luther, opoffret sig selv i Jammer og i Korsets Død, og givet sine Troende det Samme at lide, paa det Alle, som ei have villet elske Gud tilforn da han gav Mad og Drikke, Ære og Formue, nu skulde elske ham i Hunger og Kummer, i Ulykke og Forsmædelse.

Saaledes er her Kategorien: at Guds-Forholdet ikke (jødisk) er ligefrem men omvendt kjendeligt. Her er ogsaa Forargelsens Mærke, at elske Gud - ikke blot naar det gaaer En imod (thi Sligt er ikke nok til at constituere Forargelsens Mulighed categorisk taget, thi Modstanden og hvad dertil hører kan jo komme fra Andet end Gud) nei naar Modstanden just kommer fra Guds-Forholdet, hidrører fra, at man holder sig til Gud. Som det hedder i Evangeliet: naar der komme[r] Forfølgelse for Ordets Skyld.

NB20:46

#

Martyriet.

Selv Martyrierne ville i Nutiden blive anderledes. Det at døe af Aands-Anstrengelse, af Sjels-Lidelser o: D: kunde ikke forekomme i Fortiden, da det strax gik paa Liv og Død. Men da var heller ikke de uhyre Reflexions-Masser at løfte, de rene intellectuelle Opgaver, det Reflexions-Forviklede med alle de falske Seddel-Penge af det Christelige, og de Millioner Titulair Xstne.

Jo færre Tanker, jo mindre Reflexion, desto nærmere ligger Afgjørelsen paa Liv og Død. Saaledes overalt. Blot et Exempel fra et andet Forhold: derfor i en ældre Tid i Opdragelsen den hurtige Recureren til det Corporlige.

Altsaa et ublodigt Martyrium. Det er dog maaskee endnu qvalfuldere; thi jo mere Reflexion uden om, desto mere den seigpinende Nederdrægtighed, medens saa tillige det ublodige Martyrium ikke har hverken det Understøttende i Forhold til at give Kræfter eller til at betegne Ens Position og bevare En paa Pletten, som Katastrophen paa Liv og Død.

#

NB20:47

#

Den grundtvigske Tale om det døde Bogstav har han selv udtværet til en dræbende Aandriched.

NB20:48

#

I een Forstand har dog BürgersLenore Ret:

o, Mutter, Mutter, was mir brennt

das lindert mir kein Sacrament.

Xstd. kjender kun een Lidelse: Syndens. Vil Lenore forvandle sin Lidelse og fE ikke saa meget sørge over Wilhelm som over at hun i Fortvivlelse har oprørt sig mod Gud: saa kan Xstd. hjælpe.

Moderens Replik er forresten karakteristisk for Xstheden: saadan udendvidere at ordinere Sacramentet for ulykkelig Elskov – hvorfor saa ikke ogsaa for Feber o: D:? hvilket man vel ogsaa har gjort.

#

NB20:49

#

Armod.

Eet er ganske vilkaarligt at gjøre Armod til Fromhed, som var Armod Noget i og for sig. Det er i Grunden at forvandle Gud til en Slags Storpascha, der sidder i Ørkesløshed og til hvem saa den Fromme siger: see nu paa mig, skal Du see, at jeg kan leve af Vand og Brød.

Et Andet er, naar Armod forholder sig til Ideen, hvilken et Mskes Liv tjener. Sæt fE, at det er saa, at hvis Ideen skal tjenes tilgavns, da kan der kun blive en lille Tid tilovers til at tjene Udkommet, saa er det jo Pligt at vælge den knappe Tid og det knebne Udkomme, istedetfor at erhverve mere, men saa ogsaa at maatte slippe Ideen mere. Eller sæt, at Armoden forholder sig til selve Ideen. Tag en theol. Candidat, der altsaa nærmest er anviist geistlig Embedsstilling som Veien til Udkommet, men han tager det i Betænkning for ikke at komme i Berøring med hele denne Verdslighed i Forgaarden, for ikke ogsaa ved sit Liv at udtrykke, at dette er sin Orden. See her er Armod baaren af Idee og bærende Idee. Og saaledes paa flere Maader.

NB20:50

#

Det er Existentsen der prædiker

ikke Munden. Tag 3 Geistlige af forskjelligt Livs-Vilkaar: en Prælat, en velhavende Sognepræst, en Tiggermunk der virkelig er Asket. De prædike alle Tre om »det daglige Brød« hvorm vi bede; de sige maaskee det Samme – men Taleren, hans Skikkelse, hans daglige Existeren afgiver dog vel her Interpretationen. Og saaledes overalt. Det veed ogsaa den kloge Verden kløgtigt lige saa godt at benytte sig af, som Xstd. veed at indskærpe, at der skal prædikkes med Existents, at det Hele ikke bliver Spilfægterie.

NB20:51

#

Fremskridt i mit Liv.

Hvor meget jeg end var paavirket af det Socratiske, hvor meget jeg end ved hele mit Væsens Indhold var disponeret for den Kategorie »den Enkelte«: den Gang jeg først anbragte den, i Forordet til *to opbl. Taler* 1843, havde den dog for mig ogsaa en reen personlig Betydning, Ideen var mig ikke saaledes klar, at jeg uden denne personlige Betydning, den Gang strax havde anbragt den. Da jeg anden Gang, 3: potenseret, anbragte den, i Dedicationen til *opbgl. Taler i forskjellig Aand*, da forstod jeg mig i, at det var reent ideelt jeg handlede.

Da jeg hævede min Forlovelse, da var det en reen personlig Handling for Gud. Først senere fattede jeg dette Skridts Betydning for min Sags Idee.

Dersom jeg nu lader være at blive Præst, da vil det dog maaskee være, fordi jeg fra første af forstaaer dette negative Skridts ideelle Betydning for min Sags Idee, saa det altsaa ikke begynder med, at jeg, at jeg væsentligen forstaaer mig selv i personligt at handle saa eller saa, og først bag efter seer, at jeg udtrykte min Sags Idee.

Min Gud, min Gud saaledes – nei ikke forlader Du mig, men hjælper Du mig.

NB20:52

#

Om mig selv.

Fordum satte jeg min Ære i at kunne see Alt, at Intet undgik mig. Nu sætter jeg min Ære i, at jeg Intet seer,

at jeg rolig ikke seer al den Bestialitet og Grinen o: D:,
jeg er omgivet af.

NB20:53

#

Om mig selv.

Ogsaa saaledes er jeg blevet brugt. Den Kategorie,
der skulde frem, var »den Enkelte« - og saa en
Existents, som dog nogenledes naaede Stregen.

Dette er lykkedes. Men hvo er da jeg? Er jeg dette
Pokers Msk, der har forstaaet dette fra Begyndelsen
af, og saa havt personlige Kræfter til i daglig Existeren
at holde det fast? O, nei langt fra. Jeg er hjulpet.
Hvorved? Ved et frygteligt Tungsind, en Pæl i Kjødet.
Jeg er en frygtelig Tungsindig, der har havt Lykke og
Virtuositet til at kunne skjule det, og derfor har jeg
kæmpet. Men i Tungsindet holder Styrelsen mig.
Imidlertid har jeg saa igjen mere og mere forstaaet
Ideen, og havt ubeskrivelig Tilfredsstillelse og idel
Glæde - men altid hjulpen ved Qvalen, der holdt mig
indenfor Grændsen.

Hvad saaledes Styrelsen maaskee neppe turde betro
noget Msk, tilnærmelsesvis categorisk at udtrykke det
at være den Enkelte, at han ikke enten skulde løbe
vild i Hovmod eller engang selv fanges i Association:
det er paa en Maade lykkedes mig. Kun at Styrelsen
har sikkret sig en ganske anden Forklaring - men der
er naaet, at Kategorien den Enkelte er blevet synlig.

NB20:54

#

Den strenge Xstd.

Mynster udtrykker at det at forkynde Xstd. er en med
blandt de mange Veie til at finde Udkommet og blive
til Noget i denne Verden. - Den ideelle Forkyndelse af
Xstd. udtrykker, at det at forkynde Xstd. er (ak,
underlige Fællesskab) ligesom Spil og Drik og
Fruentimmer o: D: Veien til at sætte Penge til og blive
til Ingenting.

Det jeg dadler hos Mynster er sandeligen ikke at han
ikke er Ideen, thi Sligt er jo Afsindighed af et Msk. at
ville være, men at han saa reent sandseligt og saa
borneret kan forgude denne endelige Trafik.

NB20:55

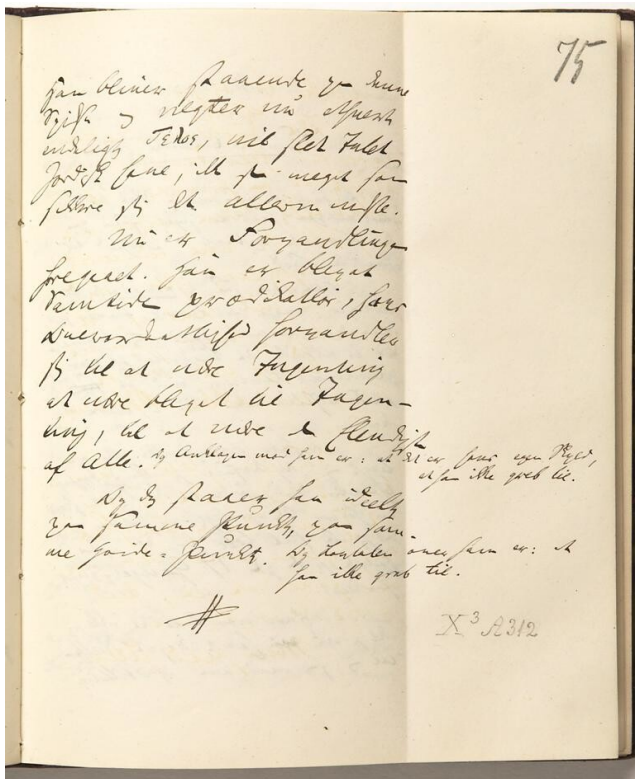
At Christi Liv udtrykker Ideen følger jo af sig selv.

Og dette er da Ideens dialektiske Bevægelser.

Idet den absolut Overordentlige styrer ud, seer Samtiden forbauset at han formaaer absolut Alt. Den følger ham da jublende, ene bekymret om og nysgjerrig efter, hvad han nu vil have af det Endelige, om han vil være Konge ell. blot Minister o: s: v:.

Saaledes staaer han paa sit Høieste. Det er nu, at Samtiden og han skal til at forstaae hinanden, naar den faaer at see, hvad Jordisk det er han vil.

Men hvad skeer?

14. Journalen NB20, s. 75, med slutningen af optegnelsen NB20:55. Efter hvert af de to sidste afsnit er tilføjet tekst, der fortsætter ud i marginen

Han bliver staaende paa denne Spidse og negter nu ethvert endeligt τέλος, vil slet Intet Jordisk have, ikke saa meget som sikre sig det allermindste.

Nu er Forvandlingen foregaaet. Han er blevet Samtiden prædikatløs, hans Overordentlighed forvandler sig til at være Ingenting at være blevet til Ingenting, til at være den Elendigste af Alle. Og Anklagen mod ham er: at det er hans egen Skyld, at han ikke greb til.

Og dog staaer han ideelt paa samme Punkt, paa samme Høide-Punkt. Og Lovtalen over ham er: at han ikke greb til.

#

NB20:56

#

Svinget i Aandens Verden.

Det er dog ikke saa meget Det, det kommer an paa, hvad der siges, som paa den tjenende Existents i Forhold til hvad der siges.

Dette giver saa de fingerede Bevægelser, naar det Sande bliver sagt, men den tjenende Existents kommer til at udtrykke det Modsatte fE gjør glimrende Carriere ved at forkynde, at Sandheden maa lide i denne Verden.

O, hvor nær har det ikke ogsaa ligget mig! Og dersom jeg ikke i daglige Qvaler daglig fornam den Snoer, hvori en høiere Magt ligesom holder mig, at jeg ikke skal løbe fra den, saa havde jeg da ogsaa 17 Gange svinget forkeert.

Hvor nær laae det ikke, idet jeg nu havde draget Nielsen til mig, saa med ham og Stilling benyttende den mig forundte polemiske Overlegenhed, at gjøre directe Angreb paa Mynster og Martensen, ligefrem kæmpende om hvo der skulde have Magten og Anseelsen, udvisende een ell. anden jordisk Fordeel som jeg vilde have.

Og msklig talt havde det lade[t] sig gjøre, min Side er den stærkere.

Og paa den anden Side, just da havde Sagen ogsaa fundet ganske anderledes Tilhængere i Mængde, naar det blev dem tydeligt, at det var noget Jordisk jeg kæmpede om, at jeg maaskee vilde have en høi Embedsstilling og saa benytte den til at begunstige Mine, ell. forsaavidt de ikke behøvede dette, i ethvert Fald sikkre dem Følelsen af at have Magten.

Men nu er jeg bunden ved Pælen i Kjødet, og har yderligere faaet nye Tyngder paa. Var dette ikke saa, da havde vel jeg handlet i Kraft af dette Almindelige: jeg kan jo dog lige saa godt nyde de jordiske Fordele som en Anden, da dog Det, jeg foredrager er mange p: C. sandere end hvad de Andre foredrage.

Saa var et af de mægtigste Forsøg paa at vise, at Sandheden maa lide, forvandlet til en glimrende

Carriere for Forkynderen. Jeg havde gjort Lykke og i Lykken formodentlig glemt Menten.

Nu derimod lærer Pælen i Kjødet mig noget Andet. Spottende straffer den mig og siger: spar Din Uleilighed, Du mangler en Betingelse for at gribe til. Ak, ja, jeg som er født til Lidelser. Men saa lyder der ogsaa en anden Stemme, som siger til mig: o, min lille Ven, det er Dig dog saa uendelig velmeent; det er en uendelig Kjerlighed, der har bundet Dig saaledes. Nu føler Du mangen Gang kun Smerten, især naar Troen er svag; hisset vil Du forstaae det anderledes.

Det har ogsaa for mig vist sig dette Sandsebedrag, at just idet jeg forstod hvor meget Overordentligt, der var mig betroet, at dette da kunde sættes ind i Verden saaledes, at det vilde blive forstaaet, og saa maatte jeg jo være Den, der kom til at gjøre Lykke, Seierherren i udvortes Forstand.

Noget Saadant har vel ogsaa foresvævet Nielsen, vel ogsaa Stilling. De bebreide mig det maaskee i Deres stille Sind, at jeg ikke griber til. Ak, dersom det nu var saa, at jeg uden Pælen i Kjødet havde den Modenhed og Alvor at jeg ene ved mig selv forstod at holde igjen: ja, da var jeg stor. Men jeg har Hjælp: Pælen i Kjødet – det er her ligesom naar En, der svømmer har Kork til Hjælp, kun at det er som Alt i det Religieuse omvendt. Ligeftrem er Hjælp det Understøttende, omvendt er Lidelse Hjælp. Religieust skal der ikke udvortes seires, men seires ved at ligge under, derfor er indre Qval Hjælpen, der holder En paa den rette Vei.

NB20:57

#

Det ved et Mirakel af Xstus at frelses fra eet eller andet Onde – og at afdøe.

Det at Xstus gjorde Mirakler, helbredede Syge o: s: v: pleier man da at benytte for at vise, hvor ligeftrem det er at forstaae, at Enhver ligeftrem maatte ønske at være samtidig med ham for at søge Hjælp hos ham.

Lad os see Sagen noget nærmere. Spørgsmaalet bliver bestandig til hvilken Art Existents vender den Hjulpne tilbage efterat være hjulpet.

Xsti Mening er aabenbar, at den saaledes Hjulpne nu skal slutte sig til ham, blive Efterfølger, forsage denne Verden, og hvorledes dette er at forstaae, vil han kunde see ved at agte paa Xstus, vil ogsaa let opdage, hvilken Følgen bliver af at slutte sig til ham.

Men naar saa er, saa vil det gjælde om de fleste msklige Onder, at saa er de lettere at bære end denne

for Kjød og Blod saa smertelige Operation virkelig at afdøe fra Verden.

Lad mig danne et Exempel. Der lever samtidigt med Xstus et Msk, hvem Lykken i alle Henseender forresten har tilsmilet – kun er der een Qval under hvilken han ømmer sig; den forstyrrer ham dog egl. dette Liv, o, dette Liv, siger han, dette Liv som ellers var lykkeligt som sjeldent sjeldent noget Mskes. Dersom dette Kors kunde tages bort, hvorledes vilde han da ikke glæde sig ved Livet, hvorledes ikke takke Den, der hjalp ham.

Tænk nu han levede samtidig med Xstus. Jeg vil nu ikke dvæle ved, at det vel neppe vilde falde et saadant Msk. ind at henvende sig til Xstus, at han vel forud vilde frygte for at Sagen kunde blive ham for alvorlig. Dog lad os antage det.

Altsaa han henvender sig til ham. Lad os antage, at Xstus vil hjælpe ham – men føier Xstus til, saa maa Du blive min Discipel i Efterfølgelse. Hvad saa? Jeg tænker dette Msk. vil sige: dette er en egen Sag, jeg ønskede at blive dette Kors frit for ret at glæde mig ved Livet, og Du er villig til at hjælpe mig mod at jeg saa fuldkommen afdøer fra denne Verden. Men naar saa er, saa staaer jeg mig bedre ved at blive som jeg er, at nyde Livet saa godt jeg kan trods denne min Plage, end at hjælpes saaledes; og paa den anden Side, skulde jeg virkelig afdøe fra Verden som Du forlanger, saa er denne Plage da ikke saa farlig, at den mere ell. mindre ingen synderlig Forskjel gjør.

Tag en Halt. Ja Den der efter en stor Maalestok ønsker at nyde dette Liv (en Lord Byron fE) han kunde vel ønske at vorde helbredet – men ikke paa det Vilkaar, at han saa heelt og holden skulde afdøe fra Verden. Og paa den anden Side, skal man heelt og holdent afdøe fra Verden, saa skjønnes det ikke at gjøre stort fra eller til, om man er Halt ell. ikke.

Men atter her lefler man med Xstus. Man gjør ham til en Under-Doctor, der ved et Mirakel hjælper En – man glemmer at han er en Lærer.

Og selv om Xstus ikke forpligtede den saaledes Hjulpne til Efterfølgelse: ethvert bedre Msk. vilde dog føle sig forpligtet dertil – hvis han ved et Mirakel blev hjulpet af ham. Og saaledes bliver dog Sagen den samme. Hvis det var En, der ønskede at nyde Livet, hvis Xstus hjalp ham, ikke sagde et Ord om Efterfølgelse: o, alene det at forskyldte en saadan Utaknemlighed, det var jo dog nok til at forstyrre En Livets Nydelse, selv om man ikke kunde beslutte sig til at blive Efterfølger. Af de 10 Spedalske vendte kun een tilbage – men mon de 9 egl. have havt stor Glæde af deres Helbredelse, der bestandigt mindede dem om at have taget Xstus forfængeligt.

For at gjøre Mirakler forudsætter Xstus: Tro. Heri ligger egl. at Den, der vil hjælpes, maa være ifærd

med at ville afdøe fra Verden. Saa hjælpes han, men forpligtes saa til i Efterfølgelse ganske at afdøe fra denne Verden.

Dette er Forholdet, saa taber Dette med Miraklet sit Forføreriske.

NB20:58

#

En Socrates i Xstheden.

Socrates kunde ikke bevise Sjelens Udødelighed. Han sagde blot: denne Sag beskæftiger mig saa meget, at jeg vil indrette mit Liv, som var der en Udødelighed – skulde der saa ingen være eh bien jeg fortryder alligevel ikke mit Valg; thi denne Sag er det Eneste, der beskæftiger mig.

Hvor meget vilde det ikke allerede hjælpe i Xstheden, om der var En, som sagde og gjorde det: jeg veed ikke om Xstd. er Sandhed, men jeg vil indrette hele mit Liv som var Xstd. Sandhed, vove mit Liv derpaa – er den saa ikke Sandhed, eh bien, jeg fortryder alligevel ikke mit Valg; thi det er den eneste Sag, der beskæftiger mig.

NB20:59

#

Brylluppet i Cana.

Christenheden har nu havt saa skrækkeligt travlt med dette Bryllup, og deraf beviist jeg veed ikke hvad.

For det Første lader der sig af den Omstændighed, at Christus var tilstede ved et Bryllup, Intet bevise betræffende Ægteskabet. Som Lærer var det hans Opgave at være tilstede hvorsomhelst, bestandigt søgende Leilighed til undervise. Thi han var jo ikke en Professor, der læser visse Timer ex cathedra fra Bladet. Altsaa deraf bevises Intet. Ellers kunde man ogsaa deraf, at Xstus oftere var tilstede ved Gjestebud og hos Pharisæere bevise, at Xstus var en Forsvarer af Gjestebud og Pharisæere.

Men han forvandlede Vand til Viin for at glæde Selskabet. Sandt. Dog seer man, at det var hans Moder, der maa tilskynde ham dertil og som dog først maa taale en Irrettesættelse, saa han altsaa ikke er meget tilbøielig dertil.

Skulde man da af denne Fortælling bestemme Noget angaaende Xstd^s Dom om Ægteskabet, saa maatte man sige: Ægteskabet forholder sig til Xstd som Maria her til Miraklet; egl. vil Xstd. ikke indlade sig dermed stiller det indifferent, om man gifter sig ell. ikke. Men Qvinden beder for det – og saa giver Xstd. efter, og gaaer et Øieblik ind i Qvindens Forestilling om Ægteskabet.

#

NB20:60

#

At bede i Xsti Navn.

Det fremstilles i Xstheden saa. Jeg har en Gud i Himlene, af hvem jeg turde vente Alt Godt (thi han er uendelig Kjerlighed) – ak, hvis jeg ikke var en Synder. Men nu har Xstus ved sin Lidelse og Død gjort Fyldest og forsonet mig med Gud – ergo tør jeg nu vente alt Godt, og bede Gud derom.

Her snupper man igjen for gesvindt af. Man glemmer at Xstus er Forbilledet. Man forvandler Forholdet som var Gud en mægtig Fyrste, Xstus den mægtige nærmest staaende Hofmand, hvis Indflydelse var saa stor, at naar jeg beder i hans Navn saa høres min Bøn. – Men denne Hofmand giver sig jo ikke ud for Forbilledet – jeg benytter blot hans Indflydelse.

Dersom jeg da i Xsti Navn beder Gud om eet ell. andet Gode ell. Fritagelse for eet ell. andet Onde, saa er der det aber derved, at jo Xsti Navn ved at forpligte mig til Efterfølgelse forpligter mig til langt større Lidelse og Afsavn ved virkelig at skulle afdøe fra Verden.

NB20:61

#

Da jeg havde udgivet *Afsl. Efterskrift* var det min Tanke, at trække mig tilbage og mere beskæftige mig med mit eget Forhold til Xstd.

Men imidlertid vare de udvortes Forhold lagte saaledes til rette for mig i mit offentlige Liv, at jeg kom til eksistentielt at opdage de christelige Collisioner.

Dette er et væsentligt Moment i min egen Opdragelse.

NB20:62

#

Syndsforgældelse.

Hamann citerer et Sted (1ste Bind af hans samtlige Skrifter i Brevet N° 40): Wie es von drey Männern Gottes in der Schrift heißt: daß Gott ihnen vergab und ihr Thun strafte Ψ 99.«

Dette er jo som Hamann i en Parenthes tilføier, »to modsatte Begreber, der synes at ophæve hinanden.« Men det [er] dog ogsaa et betegnende Udtryk for det christelige Begreb af Syndsforgældelse.

Allerede i een af mine tidligste Journaler (fra en Tid før jeg begyndte at være Forfatter) har jeg bemærket, at Syndsforgældelsen ikke ligger saa meget i Straffens Borttagelse som i den forandrede Forestilling om, at det ikke er Straf, at Gud er mig naadig. Straffens smertelige Lidelse borttages maaskee ikke, kræver sin Tid, men min Forestilling om den er forandret. Jeg bærer nu denne Lidelse ikke besværet ved Tanken om, at den er Udtrykket for Guds Vrede, men jeg bærer den med Gud som jeg bærer en anden Lidelse.

Dette er jo ogsaa ganske begrebsrigtigt Syndsforgældelse, ogsaa om man saa vil Strafseftergivelse. Thi hvad er Straf? Straf er ikke Smerten i og for sig; den samme Smerte ell. Lidelse kan jo vederfares en Anden som blot Tilskikkelse. Straf er Forestillingen om at denne Lidelse er Straf. Naar nu denne Forestilling tages bort, saa tages egl. ogsaa Straffen bort.

NB20:63

#

Det blot Msklige – det Christelige.

Det blot Msklige tænker som saa: kommer jeg blot godt [og] vel igjennem Timeligheden – Evigheden den kan man sagtens komme ud af det med.

Det Xstlige er: blot Evighedens Salighed er mig vis, saa kommer jeg vel nok ud af det med Timeligheden, om Livet end skulde blive mig tungt og møisomt.

Men man har gjort os Visheden om Evighedens Salighed altfor let eller wohlfeil det vil da sige man har forvandlet den til en Indbildning.

NB20:64

#

I sin Prædiken om »den christelige Klogskab« har Mynster en fortræffelig Passus, om hvorledes verdslig Klogskab strax har travlt med at erklære den for en Daare, der egl. vover Noget for Sandhed o: s: v:.
Mynster viser nu hvorledes dette altid har været saa, hvorledes det er gaaet ikke blot Xstus og Apostlene saa men alle Sandhedens nidkjære Tjenere saa, hvorledes det endnu er saa, at verdslig Klogskab kalder dem Daarer -

ak, at det dog ikke er faldet Mynster ind at ham har verdslig Klogskab rigtignok aldrig kaldet en Daare.

NB20:65

#

Tro - en Stræben

Det er ganske sandt hvad Luther siger, at dersom et Msk. ved sin egen Stræben skulde erhverve sin Salighed, saa maa det ende enten i Formastelse ell. i Fortvivelse, at derfor Troen er det Frelsende -

[a] Luther urgerer derfor ogsaa selv, at Fasteno: D: skal gøres^a, kun at Saligheden ikke skal gøres afhængig deraf. Her ligger det Dialektiske: Saligheden er ikke afhængig deraf - ergo, mener man, kan man lade en Stræben reent falde bort. Men dette har aldrig været Luthers Mening; saa blev han jo en Forfægter af den døde Tro. Hans Mening er: naar Saligheden gøres afhængig deraf, saa er det Loven, og det er ved det Onde et Msk. drives til at stræbe. Naar det er Troen, der frelser, saa følger en Stræben fremelsket ved Hjælp af det Gode. Men følger der paa Troen slet ingen Stræben, men vel endogsaa det Modsatte, saa er en Saadan fortabt, og hvorfor? er det fordi at denne Stræben udeblev? I saa Fald blev jo dog Saligheden afhængig af en Stræben. Nei, det er fordi denne Stræbens Udebliven gjør det aabenbart, at han ikke har Troen; og derfor fortabes han, fordi han ikke har Troen.

a saaledes fE i Prædikenen over Epistelen paa 1ste Søndag i Fasten, o: fl. Steder.

Men dog vel ikke saaledes at en Stræben ganske gaaer ud. Troen skal gjøre Stræben mulig, thi det at jeg frelses ved Tro, at forsaavidt fra min Side slet Intet behøves, det skal just gjøre det muligt, at jeg kan komme til at stræbe, at jeg ikke segner under Umuligheden, men opmuntres og forfriskes ved at det jo dog er afgjort, at jeg er frelst, Guds Barn i Kraft af Troen.

Saaledes maa Troen forholde sig til en Stræben baade ved dennes Begyndelse og i dens Fremgang, men Mening[en] kan dog ikke være at Stræben ganske skulde bortfalde.

NB20:66

#

Gives der et privat Forhold til Xstus?

Det er vel muligt, at jeg ofte for mit eget Livs Vedkommende for meget seer i Xstus Examinatoren, som skulde jeg ved egne Kræfter stræbe, og han blot vilde see efter, hvor langt jeg kunde komme. Dette erkjender jeg, og jeg veed, at jeg ogsaa mangen Gang for Gud angrende har erkjendt at det var egl. ugudelige Tanker, som det er en Ugudelighed at have i Forhold til en Frelser, thi saaledes er dog vel Kjerlighed ikke mindst en Frelasers.

Men paa den anden Side, man er dog virkelig ogsaa gaaet forvidt i modsat Retning. Man indbilder sig at have et privat Forhold til Xstus. Man slutter sig til Xstus, hedder det, man vil virke for hans Sag, hedder det; men saa mener man da ogsaa, at Xstus ikke er saa nøieregnende mod Den, der saaledes slutter sig til ham.

Man glemmer at i Forhold til Xstus er intet saadant privat Forhold muligt, han seer uforandret paa Den, der slutter sig til ham, om han nu ogsaa redeligt og alvorligt stræber.

Men man har villet gjøre formelig Cotterie med Xstus.

Et Cotterie holder saaledes sammen, at gjensidigen ere de ikke saa nøieregnende med hinanden, om det just gaaer saa redeligt, ærligt, retskaffent til - derimod ud efter, mod Andre er man det.

Man har overhovedet glemt, i hvilken Betydning Xstus har en Sag. Den der i timelig, jordisk Forstand har en Sag, han maa gjøre Cotterie, og bliver afhængig af de Medforbundne.

Xstus har kun evigt forstaaet Sandhedens Sag, Andet vil han slet ikke. Derfor maa han være lige saa nøieregnende mod Den, der slutter sig til ham, som mod alle Andre.

Et Msk, der vil noget Jordisk, han kunde være ypperlig tjent med en Tilhænger, der formaede at føre Sagen igjennem mod alle Andre, medens hans gjorde en Undtagelse med sig selv - Xstus kan i al Evighed ikke bruge en saadan Tilhænger; det er Gudsbespottelse.

#

NB20:67

#

Kan en theol. Candidat fordre at blive ordineret, uden at ville have noget Embede?

Som Forholdene nu ere seer jeg ikke at man kunde negte en theol. Candidat, hvis han forlangte det, at ordinere ham, selv om han intet Embede vilde have.

Statskirken var det, der knyttede Ordinationen til Embed og Levebrød – men nu er jo Statskirken væsentlig hævet.

NB20:68

#

Anonymitet.

Ogsaa saaledes har Anonymitet demoraliseret Tiden, at den har bidraget til at gjøre Tiden karakterløs ved at afskaffe Charakterer.

Enhver, der paa nogen Maade vil spille Reformatoren, vil, misfornøiet med et Bestaaende, paatale det, tale Sandhedens Sprog extra ordinem ☩: udenfor de Medier, som Staten erkjender: han skal ogsaa kjendelig ud og bære hele Ansvar. Han skal ikke være bange for Faren; thi just Faren danner ham, eller den er i ethvert Fald Examinationen, der skal afgjøre om han duer til Sligt eller ikke.

Men see her fandt man ved Hjælp af Anonymitet en Udvei.

Lad os antage der skeer i een ell. anden Retning en Misbrug, en Uret. Der er baade Den og Den, der lider derunder. Vel. Men fordi En lider under en Uret, deraf følger endnu ikke at han er den Mand, der egl. har Kald til at paatale den.

Nu skulde Loven være den, at har jeg ikke Kraft til for Alvor i Charakter at træde op mod Uret, har jeg ikke Mod til saaledes at vidne for Sandhed: saa er min Opgave: at tie og lide. Ingen Utaalmodighed. Ogsaa Den, der tier og lider, fordi han erkjender sin Uduelighed til at være Reformator, ogsaa han er en sædelig Charakter. Og først ved at der saaledes i længere Tid lides og ties, strammes Forholdene saaledes, at den sande Charakter kommer.

Men ved Hjælp af Anonymitet skjød man en Gjenvei. Enhver utaalmodig Cujon, der ikke turde bruge sit Navn – det kunde jo maaskee koste ham hans

Embede, ell. dog Unaade eller volde ham andet Tab – han blev nu, anonymt, et Sandheds-Vidne.

Ja, det er unegtligt nemt nok. Saa hittede man ovenikjøbet paa, at Anonymitet var noget Fortjenstligt, det var »for ene at have med Sagen at gjøre« jo jeg takker det var for ene at have med Sagen at gjøre at saa stundom en Anonym angreb en Navngiven. Thi den Anonyme han var bange for at bruge sit Navn, men ikke bange for at angribe den Anden med hans Navn. I Sandhed den Art Mod er et brillant Avancement for ussel Feighed.

Nu var Døren aabnet. Al Utaalmodighed og Pirrelighed rendte nu for enhver Ubetydelighed af Lidelsernes Skole – og blev anonym Reformatør. Stundom bleve endog Skoledrenge – anonymt – Reformatører af Skolevæsenet ell. dog af den enkelte navngivne Lærer. Og medens man har en Politie-Placat, der forbyder Conditører at skjenke for Drengene: saa har man intet Forbud, som forbyder Journalister nær havde jeg sagt at skjenke for Skoledrenge, – man har intet Forbud mod at Drengene blive Medarbejdere i Journalerne. Det kan jo ikke engang forhindres, da de kunde være anonyme.

Enhver, der kjender noget til Msk, veed, hvor meget det frister Middelmaadighed og Ubetydelighed og smaalig Lidenskab at spille Reformatør, at tale Sandhedens djærve Sprog.

Og dette blev nu talt fra Morgen til Aften – af alle disse Cujoner, der ene for Sagens Skyld, fortiede Navnet. Paa Bladets Contoir forefaldt ganske almindeligt den Scene: en Mand, der ligefrem vedgik at han af de og de Grunde ikke godt turde sætte sit Navn under – han blev saa anonym. Redakteuren og Forfatteren forstod hinanden; og ingen af Parterne rødmede. Saa kom Artiklen – man skulde troe det var af en af Sandhedens Heroer.

Følgen heraf blev igjen, at det at ville være en virkelig Charakter, der med sit Navn udsatte sig for den virkelige Fare: blev en Latterlighed, uklogt, da man jo paa en langt bekvemmere Maade kunde udrette [det] Samme, og ovenikjøbet virke ene for Sagen.

O, I Uslinger, ja vist kan man paa en bekvemmere Maade udrette det Samme, – demoralisere hele Samfundet ved at tale Sandhedens gjæve Sprog – dersom dette ellers er det Samme, som naar en sædelig Charakter ikke blot gavner ved det Enkelte han paataler, men uendeligt gavner ved at være Charakter.

[a] man kan

Hvad Verden forstum fik at see^b: en Springfyr, der springer frem og vil være Reformatør og saa staaer der til Spot, det fik man nu ikke mere at see. Nei, nu vare Forholdene mere begunstigende for Springfyrene: de holdt sig anonyme, og blev saaledes aldrig compromitterede.

b og dette Syn har sin gavnlige Side

Imidlertid tordnede disse Anonyme – og der maatte tages Hensyn til dem; thi den offentlige Mening var her udtalt og anonymt »ene for at tjene Sagen.«

NB20:69

#

Vor Tids religiøse Tilstand

er en rædsom Selvmodsigtelse. Privat kan man næsten faae Enhver til at tilstaae, at han er langt fra Xstd., og officielt holde de Samme dog det Skin oppe, at vi Alle ere Xstne.

NB20:70

#

Et nyt Beviis for Bibelens Guddommelighed.

Hidtil har man baaret sig saaledes ad. Man har sagt: den hellige Skrift er gudd. Aabenbaring, inspireret o: s: v: ergo maa der da være den fuldstændigste Harmonie imellem alle Efterretningerne indtil den mindste Ubetydelighed, den maa være det fuldkomneste Græsk o: s: v: o: s: v:.

Lad os nu engang tage Sagen paa en anden Maade. Gud veed dog vel nok hvad det er at »troe«, hvad det vil sige at fordre Troe, at det er at negte ligefrem Meddelelse at sætte en Dobbeltthed.

See nu slaaer det til. Just fordi Gud vil, at den hellige Skrift skal være Gjenstand for Tro, og til Forargelse for enhver anden Betragtning, just derfor er der med Flid sørget for disse Uoverensstemmelser (som da forresten i Evigheden let ville kunne opløses i Overensstemmelser) derfor er det i daarligt Græsk o: s: v: o: s: v:.

Tag et andet Forhold. Gud som Verdens Styrrer vil jo ogsaa være Gjenstand for en Tro, han vil, at Du og jeg skal troe, at han er den kjerlige Fader o: s: v:.. En Theorie, der vilde svare til hiin Harmoni-Theorie, maatte nu fordre, at Verden da ogsaa i den Grad var uden Dobbelttydighed, at man ligefrem kunde tage og føle paa, at Gud er Kjerlighed. Men saaledes er Verden saare langt fra at være. Og hvorfor er den ikke saaledes? Fordi Gud vil troes.

Saaledes ogsaa i Forhold til den hellige Skrift. Men »Troen« gik af Brug, den Lidenskabens Spænding som

[a] Man lærte jo ogsaa i Middelalderen, at de synlige Tegn i Sacramenterne vare for at »friste«

er Troen forekom Msk. en Overdrivelse – og saa vilde man, hvis man da overhovedet skulde indlade sig med at antage et aabenbaret Guds-Ord, man vilde, at saa maatte det være af den Beskaffenhed, at man ligefrem kunde tage og føle paa, at det er Guds Ord, der maatte være den fuldstændigste Harmonie overalt o: s: v:.

Man sparede ikke paa lærde Anstrengelser – nu ja, selv de lærdeste Anstrengelser ere dog ogsaa altid som Magelighed i Sammenligning med den Art Anstrengelse, hvilken er Troens.

NB20:71

#

Vor Tids Trang i religiøs Henseende

er ikke et nyt Mesterværk i Veltalenhed og Dybsind, ikke en hidtil mageløs Skarpsind i Troens Begrebsbestemmelser o: s: v: o: s: v: Sligt kan Tidens Usundhed fortære i et halvt Aar, og Sagen er ikke kommet videre. Nei, En, der for Xsti Skyld lod, om det saa var, en Ubetydelighed være, fornegtede sig selv: han gavner mere.

Handling behøver Tiden.

Det var vistnok stundom Formastelse, naar man i en ældre Tid altfor kammeratligt næsten meente at turde forsøge sig i at ville ligne Forbilledet; det var vistnok Misforstaaelse, naar man altfor barnagtigt omgikkes Gud, og meente at han sad [og] saae, at jeg nu fornegtede mig selv og lod hiin eller denne lille Ubetydelighed fare. O, men eet stort Gode havde dog hiin Tid: en Barnlighed, der gjorde det muligt at faae fat i Opgaverne.

Nu derimod, nu er Idealet fjernet paa en saa rædsom Afstand fra den Enkelte, at Idealet blot er blevet Slægtens Idee, Idealet er fjernet paa en saa rædsom Afstand fra den Enkelte, at det da aldrig falder ham i fjerneste Maade ind at ville stræbe efter Lighed, som var dette lige saa unyttigt og daarligt som at gøe af Maanen. Paa en saadan Afstand er Idealet fra den Enkelte, at der mellem ham og Idealet ligger en heel Verden af prosaisk Klogskab, der vilde finde det latterligt om han begyndte paa Sligt, ja han vilde finde sig selv latterlig.

See, det er ogsaa Formastelse.

NB20:72

#

Troen ∴ for ved Forargelsens Mulighed at danne den Modstand ud af hvilken Troen kan fremgaae derved, at den Enkelte vælger Troen, men der er intet ligefremt Forhold. – Clemens Alex. lærte, at den hellige Skrift brugte Allegorier – for at Kjætteerne ikke skulde forstaae den ∴ for at den kun kunde være for Troen.

[b] Og i videnskabelig Distraction gjorde man Gud til en temmelig dum Gud, der – fordi man selv har glemt hvad det er at troe, eller aldrig vidst det – ogsaa har glemt ell. maaskee ikke vidst, hvorledes man indretter Det, som skal være Gjenstand for »Tro«.

Om mig selv.

Dersom der ellers var nogen Lighed mellem min Smule Opgave i Verden, og en Mand som Moses⁵ Opgave, saa vilde jeg sige: Forskjellen er: han var bange for at paatage sig den, fordi han ikke var veltalende – og der krævedes en Mand, som kunde tale. Ak, dersom Vanskeligheden var denne, saa var jeg temmelig tillidsfuld. Men nu fordres der vel en Asket, som kan leve af Vand og Brød, og det er jeg ikke. Jeg har maaskee nogen Haardførhed i Retning af at kunne taale Mskenes Domme – men denne asketiske Haardførhed har jeg ikke, den er mit Væsen, min hele Opdragelse fremmed, ja jeg har endog en Angest for at begynde paa Sligt, fordi jeg er bange for at komme ind i det Fortjenstlige.

NB20:73

#

At give Forargelse – at tage Forargelse.

Xstus raaber Vee over Dem, som give Forargelse, Dem, ved hvem Forargelse kommer – og dog er Forargelsens Mulighed uadskillelig fra enhver Bestemmelse af det Xstlige, og Xstus gjentager ofte nok »salig Den, som ikke forarges paa mig«.

Forskjellen er. Den gudd. Sandhed er »Sandheden« men saaledes, at Verden af den tager Forargelse. Det kan ikke være anderledes. Men derfor kan man ikke sige, at den giver Forargelse.

At give Forargelse er noget ganske Andet, er fE med Hensigt at ville fravriste den Troende Troen. Thi naar Forargelsens Mulighed udvises for at befæste i Troen saa er det ægte christelig Forkyndelse af Xstd.

NB20:74

#

En Overenskomst mellem Xstheden og Verden paa gjensidig bedste Beskub.

Efterhaanden som Bekymringen for virkelig at være Xsten, og Begeistringens ved virkelig at være det tog af, medens man da paa den anden Side dog hell. ikke ganske vilde bryde med Xstd. saa opkom den skjulte Inderlighed. Den skjulte Inderlighed fritager fra den egl. Forsagelse, og den fritog En fra hele Besværet med Lidelse for Xstd.⁵ Sag. Det gik man da ind paa, og paa det Vilkaar vedblev man at være Christen, det

convenerede.

Fra den anden Side, »Verden« convenerede dette ogsaa. Naar Xstd. ikke bliver Andet end en saadan overordl., overordl. skjult Inderlighed, der omtrent er so viel wie Nichts: saa forpligter herved Verden sig til at tolere[re] Xstd. Det var en rar Verden. Den saae naturligviis med et halvt Øie at den havde seiret over Xstd ved Hjælp af den skjulte Inderlighed. Hiin uhyre Magt Xstd., der forkyndte sit Venskab at være Had til Verden – ja, det kunde Verden sandeligen ikke see rolig paa, saa lidet som den fik Lov dertil. Men en Xsthed, der saadan i en ganske, ganske ganske skjult Inderlighed hadede Verden, men forresten i hver sin Yttring var Du og Du med Verden, aldeles conform med Verden – ja, vær saa artig, sagde og tænkte Verden, et saadant Had indrømmes med Fornøjelse som en høist uskadelig Ting – og desuden, tænkte Verden, det turde da maaskee ogsaa være Løgn med at der i skjult Inderlighed er et saadant Had, da man kun hører Tale derom i dette Præstepræk, som jo atter ikke er Præstens Overbeviisning, men Noget han declamerer paa Embedsvegne og for Levebrødet, som værdigt Medlem af den sidst opkomne geistlige Orden: Levebrødrene.

Det blev da forklaret som beundret som Dannelselse, at man saaledes i skjult Inderlighed kunde være Xsten, uden at Satan selv skulde opdage, at den var derinde. Det var Dannelselse – aah, ja; istedetfor Dannelselse bruger man jo ogsaa stundom et andet Udtryk, at have Verden.

Saa vil fE Mynster sige: ja, men ved at være Lærer i Kirken, bekjender jeg dog vel Xstum. Dertil maa svares: Dette er en Gavtyvestreeg; thi Levebrødet og Embedsstillingen skjuler over Bekjendelsens Charakteristiske.

Forresten tilstaaer jeg, at jeg selv baade som Ironiker og som Tungsindig har været en Elsker af den skjulte Inderlighed, og vist er det baade, at jeg har haft en Inderlighed, og at jeg har anvendt store Kræfter for at skjule den. Og der er ogsaa noget Sandt i den Undseelse, der skjuler sin Inderlighed. Men hvad mig angaaer, saa har jeg derimod stræbt at indrette mine Handlinger i Stræben efter det Christelige. Jeg har ikke forsikkret, at jeg i skjult Inderlighed var Christen, og saa forresten af alle Livsens Kræfter arrangeret mig verdsligt. Tvertimod, jeg har lagt et Skjul over min Inderlighed, seet ud som Egoisten, den Letsindige o: s: v: – og saa dog handlet saaledes, at jeg er kommet til at opleve de christelige Collisioner.

Imidlertid er og bliver det en egen Sag, om hvorvidt man har Lov til dette, da det Christelige har den Egenskab, at det strax vil paadrage mig Spot, Forfølgelse o: D:, naar jeg ret bekjender det. Sandt nok ved at handle efter det Christeliges Maalestok, paadrager jeg mig en lignende Behandling, men det er dog et Spørgsmaal, om Forbittrelsen ikke vilde blive endnu større, naar man fik at høre at det var for at

bekjende Xstum. Thi naar galt skal være saa finder Verden sig dog hellere i en genial Særhed, ell. farer dog lempeligere frem mod den end den finder sig i - Xstd.

Forøvrigt maa der da mig selv betræffende erindres, at jeg da ved det Tilbagelagte allerede efter en ganske anden Maalestok har marqueret mit Forhold til det Christelige, end Embedsmændene og Levebrødrene; men Spørgsmaalet er om at gjøre mere, hvorved jeg dog bestandig maa erindre, at jeg har forstaaet at have den Opgave at operere som Spion. Havde jeg ikke haft denne eiendommelige Tanke maatte jeg fra Første af have handlet anderledes. Men saa var der heller ikke naaet, hvad der er naaet: det indirecte Beviis mod Xstheden hos os, at man bilder sig ind at være Xsten, og dog ikke kan kjende den christelige Handling, ell. hvad der har Conformitet dermed, men raaber, at det er Særhed, Overdrivelse o: D.: Dette var aldrig naaet ved directe Angreb, som naar En siger sig selv at være Xsten, og dømmes de Andre ikke at være det; thi saa beraabe de sig frisk væk paa den skjulte Inderlighed. Og den skjulte Inderlighed var det just der skulde pirres ved, hvilket kun kan gjøres indirecte.

NB20:75

#

Spøg i Alvor.

I en af Luthers Tischreden taler han om, hvorledes han bærer sig ad, naar Djævelen anfægter ham om Natten, saa siger han til ham: min gode Satan, nu maa Du virkelig lade mig have Ro, thi Du veed, det er Guds Villie, at Msket skal arbeide om Dagen og sove om Natten.

NB20:76

#

Luther – og Forholdet i Protestantismen.

Luther klager (i Prædikenen over Epistelen paa Midfaste-Søndag) over, at der ere mange Flere, der ville høre Lovens Forkyndelse end Evangeliets.

I vor Tid er det lige omvendt, de ville slet ikke høre Andet end Evangelium og Evangelium.

Men saa er jo vor Tid gaaet overordentlig frem i Xstd. Ak, nei, Sagen har et ganske andet Sammenhæng. Naar der dog er nogen virkelig Interesse for det

Religieuse, saa er det Nærmeste at man saa begejstret vil til at realisere det, man vil gjøre sig værdig o: D:. Dette kan nu vel udarte og blive en farlig Vildfarelse, men det beviser dog altid, at der er Lyst og Interesse for Sagen.

Saa kom Luther, og i Modsætning til dette Ungdommelige, gjorde Troen gjældende. Det var aabenbart Mskene for høit, de kunde bedre forstaae og ville hellere høre at de skulde faste, gjøre Pillegrims-Reiser o: s: v:, men at man vil høre det og gjøre derefter, beviser dog altid, at der er Lyst og Interesse for det Religieuse.

Saa fulgte Protestantismen efter Luther. Den fandt at det Lutherske var herligt; den havde nemlig ikke engang saa megen Lyst og Interesse at den gad begynde paa en Stræben, paa at faste, at give Almisse o: s: v:. Den havde ganske Andet at tage vare paa – og vilde nu blot høre Evangeliet, Evangeliet.

O, Luther, Luther! vidste Du da ikke, at draconiske Love blot føre til, at Ingen bliver henrettet – og saaledes ogsaa med det Potenserede. Hvor sandt det end var i Luther, og hvor christelig sandt det end er – det maa controlleres med den største Strenghed, ellers tager Verdsligheden det forfængeligt, og vedbliver ikke blot at være pure og pære Verdslighed, men brouter endog af at dette er den høieste Aandelighed.

NB20:77

#

Menneskeligt Vrøvl.

Idag talte jeg med en Høiærværdighed. Han forklarede mig begejstret, at det der egl. behøvedes, er Tiggermunke o: D:. Men hvorfor bliver saa hans Høiærværdighed ikke selv en Tiggermunk? Derom lader det sig da ikke sige: jeg kan ikke, thi det beroer jo blot paa Villie. Altsaa hans Høiærværdighed foretrækker, at sidde i et af de store Embeder. Men næste Søndag prædiker han rørt om, at det der egl. behøves er Tiggermunke.

Og nu videre. Sæt saa der opstod eller fremstod en saadan Tiggermunk iblandt os, hvad vilde saa Hans Høiærværdighed gjøre? Han vilde strax benytte Leiligheden til at udraabe: det er det jeg altid har sagt – og saa vilde han næsten bilde sig ind at han selv var Manden, istedetfor det jo er en desto større Brøde, jo længere Tid og jo mere hørøstet han har sagt, at det var det der behøvedes uden at gjøre derefter.

Og nu videre. Naar saa Tiggermunken havde levet blot eet Aar, saa vilde hans Høiærværdighed være med

blandt dem, der skreeg: det er en Overdrivelse, en Overdrivelse – thi nu begyndte Sagen at blive Alvor.

See denne Høiærværdighed han sidder roligt i det store Levebrød, passer nøie paa, naar det større bliver ledig, at han kan søge det. Vidunderlige menneskelig Vrøvl! Begiv Dig blot ind i Vrøvlet, der er Avancement og Befordring. For Sandheden er der i denne Verden intet Avancement, men kun Tilbagegang.

NB20:78

#

Brødre-Menigheden

accentuerer ikke Efterfølgelsen – til Vederlag saa Blod-Theoriens Lyrik, al denne Stirren paa Xsti Lidelse.

#

NB20:79

#

Christeligt er det aldeles urigtigt at accentuere: hele Mskheden har Trang til Xstd, og saa at bevise og bevise det. Det Christelige er: jeg har Trang til Xstd.

NB20:80

#

At afdøe er at betragte Alt som man vil see det i Dødens Øieblik, altsaa at faae Døden saa nær som muligt. Selv den meest blendende og fortryllende Lyst – i Dødens Øieblik vil det saa ikke være aldeles ligegyldigt, om Du nød den eller ikke. Og derimod enhver god Gjerning – ja for Gud i Himlens Skyld forsøm ikke at gjøre den – det vil i Dødens Time være Dig yderst magtpaaliggende, at Du ikke forsømte den. – Ak, hvo der formaaede dette!

NB20:81

#

Hvad der binder til Xstus

Der er en Magt som hedder Synden. Vil Du frelses fra den, da søg til Xstus. Han er Frelsen – om end Frelsen forresten, msklig talt er bitter; men er Synden Dig i Sandhed bitterere, saa er der jo Intet at betænke sig paa.

Der kommer en sidste Time, Dødens. Da forjætter Dig Xstus et uendeligt Gode, Himlens Salighed. Vilde Du undvære det for noget andet? Nu, saa vælg ham. Men saa forbeholder han sig ogsaa at disponere over Dit Liv her i Verden, han gjør Dig det noget sværere - men han hjælper Dig ogsaa at bære det.

NB20:82

#

Gud tilbedes ikke ved Stemning men ved Handling; men dette har ogsaa denne Vanskelighed, at det saa let kan blive Smaalighed og Fristelse i Retning af Fortjenstlighed.

Kun det barnlige Sind kan gjøre det ret, eller Kjerlighed, som ganske elsker Gud.

Jeg tænker her nærmest paa Handling i Retning af Askese (thi Handling i Retning af at vidne for Sandhed og mod Usandhed, er jo ganske simpel det man skal.). Tag et Exempel. Et Msk. ønsker at indvie visse Dage til hellige Tanker; han veed der er et Sted, en Omgivelse, der især pleier at omfrede denne alvorligere Stemning. Men dette Sted er længere bortliggende, og det koster ham en Deel at komme derhen og Opholdet der. Maaskee var det nu just den sande Tilbedelse og Gudsdyrkelse at spare de Penge, især hvis han ellers ikke har godt Raad dertil, og det ellers maaskee just er Opgaven for ham at spare.

Dog gjælder det her, at selv Xstus billiger en vis from Ødselhed som fE at den kostbare Salve ødsledes paa ham. Og det gjælder her, at Snerperiet er til Fordærvelse.

NB20:83

#

Om mig selv

Jeg har fra tidlig Tid havt en Pæl i Kjødet, og frygtelige Qvaler blandt andre Isolationens, som ingenlunde var med min gode Villie.

Havde jeg ikke haft Formue og været nødsaget til at arbejde for mit Udkomme, maatte jeg have sat Alt ind paa at faae dette Onde bort ell. styrte.

Nu havde jeg Formue - og jeg forstod mig i, at Lidelsen saa ved Guds uendelige Kjerlighed just var igjen Trykket, der løftede mig over det Almindelige.

Men saa var det mit Haab, at Næringsssorger skulde jeg ikke forsøges i.

Havde jeg med alle mine Begunstigelser været fritaget for Pælen i Kjødet, saa er det ikke utænkeligt, at jeg havde forsøgt mig lidt i det Asketiske; thi jeg havde let seet, at for ret at udøve Magt maa man ogsaa legemlig ganske ell. dog saavidt muligt have sig selv i sin Magt. Jeg priser ikke dette Motiv, men jeg siger blot, at jeg troer det var blevet Tilfældet.

Nu var jeg engang i dybeste Forstand vingeskudt – og saa er jeg bleven vant til megen Nydelse og Beqvemmelighed, bestandigt for at kunne arbeide produktivt desto stærkere.

Det er nu for mig ikke saa godt at røre ved det Punkt, fordi min hele Existents er en kunstig Existents.

Det Tunge er, at En med den Arbeidskraft og de Evner som jeg er født i et saa lille Land; thi i et stort Land var jeg hjulpen, der var nok at fortjene som Forf. Imidlertid er jeg dog i een anden Forstand glad ved det lille Land, thi just det hænger saa igjen sammen med min religieuse Udvikling og Betydning.

NB20:84

#

Brug ikke Din Klogskab til at spare Dig selv. Er Du svag, saa vov dog kun; tilstaae al Din Svaghed for Gud, hvor angst Du er, saa mager han nok Alt, saa Du kan bære det, og saa Du dog frelser Din Samvittighed ved at have vovet.

#

NB20:85

#

Om mig selv.

Paa Grund af den Mishandling og Pøbelagtighed jeg har været udsat for, følte jeg Trang til at omgive mig med en vis Fornemhed, som kostede meget, uagtet jeg kun lidet havde Raad dertil. Dog forstod jeg det saaledes for Gud, at jeg havde jo Pengene og altsaa skulde jeg takkende benytte dem.

Glad takkende for hvad Overordentligt der var mig

betroet, ene levende for denne Sag, forstod jeg mig for Gud, at jeg ogsaa pecuniairt turde ødsle.

Piint i indre Qvaler, sat i smertelig Isolation udenfor det Almene, saa det var gjort mig saa saare vanskeligt at arbeide for Udkommet, forstod jeg mig for Gud i, at jeg jo havde Formue, og at den vel vilde holde ud saa længe jeg levede.

Farer for Ideen var jeg redebon nok til at udsætte mig for; men saa forstod jeg det som en Mildning der var indrømmet mig at jeg maatte leve sorgløst i Henseende til Udkommet. Og vist er det dog ogsaa, at jeg i en anden Henseende har en meget skarp Forstand, og havt stor Lyst til at tjene Penge, saa hvis jeg havde været i et almindeligt Mskes Sted^a, saa havde jeg hellere end gjerne betrygget mig min Fremtid ved Embedsstilling.

a og ikke haft denne Pæl i Kjødet,

Dog som mit hele Liv har været en stadig Opdragelse, saa vil jeg vel nu ogsaa føres videre. Uden al min indre Qval, uden denne min dristige Phantasie, som uden Guds Bistand var aldrig det naaet, som er naaet.

Gjøre to Ting paa een Gang, gjøre et Andet »tillige« kan jeg ikke. Jeg har altid tænkt mig, at naar jeg ikke mere havde Penge maatte jeg ophøre at tjene Ideen, og ene arbeide for Udkommet. Næsten kunde det synes at Svinget kunde blive et andet, at jeg fandt at Ideen var at blive Asket, noget som forresten altid har været mit Væsen fremmed, og som jeg har haft Angest for især i Retning af at det skulde blive Overspændthed og føre mig i det Fortjenstliges Fristelse og gjøre mig kold og streng og udeeltagende mod Andre og det skjønne Msklige.

NB20:86

#

Svinget i Xstdommens Opfattelse foranlediget ogsaa ved Aaret 48.

Striden om Xstd. vil ikke mere blive en Strid om den som en Lære. (Dette er Striden mellem Orthodoxie og Heterodoxie). Der vil (foranlediget ogsaa ved de sociale og communistiske Bevægelser) blive stridt om den som en Existens. Problemet vil blive det at elske »Næsten«, Opmærksomheden vil rettes paa Xsti Liv, og Xstd. vil blive væsentlig accentueret ogsaa i Retning af Conformitet med hans Liv.

Verden har efterhaanden fortæret disse Masser af Sandsebedrag og Mellemvæge, ved hvilke man havde sikkret sig at Spørgsmaalet kun blev om Xstd. som en Lære. Oprøret i Verden raaber, vi vil see Gjerning.

NB20:87

#

Christelig Rangforordning.

1) Eier Du Formue, og Du vil være fuldkommen, saa giv Alt til de Fattige. 2) Eier Du Formue, og Du vil anvende den til eet ell. andet gavnligt Foretagende, ogsaa det er godt. 3) Eier Du Formue, og Du vil benytte den til at glæde Dig ved Livet men da vel at mærke paa tilladelig Maade: vel det tolererer Xstd. – 4) Skal Du erhverve – da vil Xstd. hellere at Du indskrænker Fornødenhederne for at have desto mere Tid til det Religieuse, end at Du anvender megen Tid paa at erhverve for at have desto mere at bruge. Det at erhverve Penge har Xstd. Mistanke til. Imidlertid er Xstd. dog endnu mild, naar Du vil forstaae det som Indulgents, at Du faaer Lov til at anvende saa megen Tid paa at erhverve. Men vil Du gjøre det at erhverve til Livets Alvor, saa er Du affaldet fra Xstd.

NB20:88

#

Bibelen – for »den Enkelte.«

Tænk et elskende Par. Den Elskende har skrevet den Elskede et Brev til, kunde det nu falde Modtageren ind, at bryde sig om, hvorledes Andre ville forstaae dette Brev, ell. vil han ikke ganske ene læse det.

Sæt nu, at dette Brev fra den Elskende havde den Mærkelighed, at hver enkelt Msk. var den Elskede, hvad saa? Er saa Meningen den, at de skulle ligge og conferere med hinanden, end sige slæbe et lærd Apparat med fra talløse Generationer?

Nei, Meningen er, at hver Enkelt skal for Gud læse dette Brev, ganske som Enkelt, som den Enkelte, der af Gud ell. fra Gud har modtaget dette Brev.

Men snart har man da glemt at dette Brev er fra Gud, og ganske at det er til den Enkelte. Man har faaet Slægten sat istedet. Og derfor har man reent tabt Indtrykket af Bibelen.

NB20:89

#

»hiin Enkelte«

Noget af det der har forundret mig meest i min

Productivitet er hvorledes jeg er kommet til at begynde med »hiin Enkelte«, med at ville den Enkelte, dette saa aldeles sande Princip.

Thi tænk En, der begeistret har villet Noget; saa er han da begeistret gaaet ud i Verden, har samlet Tilhængere; Aarene ere gaaede hen han er Olding; selv er han omtrent den Eneste, der er blevet Idealiteten tro, forresten seer han Sagen forqvaklet – og nu siger han, nei det er kun den Enkelte det kommer an paa, Socialiteten er væsentligen Tilbagegang.

Saaledes en Olding ved Enden af sit Liv – men at et Msk paa nogle og tyve Aar begynder saaledes, hvor har han faaet det at vide; og hvor bagvendt ell. omvendt maa han ikke have været situeret for at troe paa, at det er det Sande – ak ellers er for den Unge intet naturligere end at troe paa Forening.

NB20:90

#

Mange, Mange har der været, som have meent, ja det har jo endog været modernt at mene, at selv behøvede man ikke Xstd, men man antog den, fordi der vare Mange, som behøvede den, ell. man forstod, at Andre behøvede den, og forsaavidt at de antog den, hvorimod man selv ikke antog den.

Med mig er det omvendt: jeg kan ypperligt forstaae, at jeg behøver Xstd – men nær havde jeg sagt, jeg kan ikke forstaae, hvad alle disse Millioner og Millioner vil med Xstd.

NB20:91

#

Christus aabner sin Favn og siger: kommer hid. Præsten skynder paa og siger, vov blot at kaste Dig i hans Favn – dette er Livet. Ja vel men see Dig dog for; thi dette hans Favnetag er først Døden. Han kalder sig Livet, han siger kommer hid – og gav Du Dig ganske hen, saa var Du ogsaa død, afdød; thi han er ikke Livet saadan udendvidere, han er Livet gennem Døden.

NB20:92

#

Xstus dør for at frelse Dig – dog paa den Betingelse, at Du afdør; men saa er der jo Intet vundet, vil man sige. Hvorledes? Er der Intet vundet. Om Du nemlig end afdøde nok saa meget, deraf fulgte jo ikke, at Du ved Døden indgik til den evige Salighed, som Xstus har erhvervet Dig. Men siger Du, naar En er ganske afdød saa er han ogsaa reen Aand, og har væsentligen fundet den Hvile, som Xstd. tilbyder.^a Svar: lad os antage, at det var saa; saa bliver dog det tilbage, at Du ikke uden ved Xsti Hjælp formaaer at afdøe ganske, ja ikke uden hans Hjælp formaaer at

a og saa er der jo dog Intet vundet ved Xstdommen.

begynde paa den Opgave.

NB20:93

#

Xstdommen fordrer Alt, og naar Du saa har gjort det, fordrer den, at Du skal forstaae, at Du alligevel frelses ene og alene af Naade. Det er guddommelig Naade, forskjellig fra det menneskelige Begreb Naade.

#

NB20:94

#

Pastor Smith sagde idag i en Skriftetale et Ord, som slog mig: Xstus har ikke blot talt til os ved sit Liv men ogsaa talt for os ved sin Død.

NB20:95

#

O, hvis jeg skulde ønske mig Noget, saa vilde jeg ønske mig, at jeg havde Xstus Forestilling om, hvilket uendelig Gode en evig Salighed er, og at jeg i ethvert Øieblik havde denne Forestilling hos mig, hvad skulde jeg saa ikke formaa, og hvorledes skulde jeg saa ikke elske Xstus – ak, istedetfor at jeg længe, længe har været angst for at indlade mig med ham, og endnu saa ofte er mistroisk, fordi det er mig som var hans Frelsen næsten noget nær det at gjøre mig ulykkelig. Og hvorfor er det mig saaledes? Fordi jeg hænger ved det Jordiske – og har en saa ringe Forestilling om den evige Salighed.

NB20:96

#

Enhver anden Bekymring finder dog sit Udtryk i Menneskenes Liv. Bekymringen for at samle Penge finder sit Udtryk og tager lang lang Tid, ligesaa Bekymringen for Hæder og Ære, og saaledes selv den ubetydeligste Bekymring. Kun Bekymringen for sin evige Salighed finder slet intet Udtryk – men vi have den alle, ere alle Xstne.

NB20:97

#

Besyderligt.

I Verden, i Handel og Vandel er det Eneste, der udenvidere forudsættes – det Høieste. Lad En søge den usleste Bestilling – hans Qualification forudsættes ingenlunde udenvidere, den undersøges først – men at man er Xsten det forudsættes udenvidere.

En Mand søger et Præstekald. Det er utroligt saa meget der undersøges og ingenlunde udenvidere forudsættes angaaende Indtægter, Præstegaard o: s: v: – men at han er Xsten, det forudsættes naturligviis udenvidere, at han i skjult Inderlighed elsker Gud overalt og er, hvad Øieblik det forlanges, beredt til at forsage Alt – det forudsættes udenvidere.

NB20:98

#

Biskop Mynsters

Ulykke er egl. at han er begyndt et Stadium for langt inde: han er ikke i sin Ungdom begyndt med at spørge sig selv: vil Du være en Christen; han er begyndt med at forudsætte, at det var han naturligviis; og saa har han spurgt sig: vil Du være Præst, ell. Professor, ell. maaskee Jurist o: s: v:.

Saa valgte han at blive Præst, og har saa først forsigtigt seet sig for, at han da ikke ganske hensynsløst fik at vide hvad Xstd. er. Han har gjort, om man saa vil, et ganske antageligt Bud, taget saa meget med som nogenlunde lod sig gjøre, naar man da ønskede at sikkre sig et jordisk nydelsesrigt Liv.

NB20:99

#

Absolut Hengivenhed mod Gud.

Det gaaer i Forholdet til Gud som i Forhold til Overlegenhed især da absolut Overlegenhed: der kommer et Øieblik, hvor det næsten seer ud som var Guds Kjerlighed et Bedrag, som bedrog han den Fromme.

Det er det Øieblik naar det rigtigt gaaer løs paa, at den Gudfrygtige skal rives ud af hele sin Forestillingskreds og sin Begrebsverden og oversættes i Guds, af ham lære, hvad Kjerlighed er.

Først lever vel et Msk. i Forhold til Gud saaledes, at han, med Barndommens Fart og de religieuse Indtryk

fra den Tid, saadan mener at elske Gud, at forstaae at Gud er Kjerlighed, takkende for alle de mange gode Gaver o: s: v:.

Men see nu sender Gud idel Modgang; Xstd. der forkyndes som en Trøst forvandler sig til en uhyre Byrde, der lægges paa den Troende, at han istedetfor at trøstes endog maa lide for Xstd o: s: v:: da er det vel ham, som var Gud i en vis Forstand en Bedrager, der lokker et Msk. længere og længere ud, og istedetfor at læmpe sig efter Msket, beregner Alt for at fange Msket til at tjene sin Interesse. Det begynder med, at det er Gud der er den Kjerlighed, som elsker Msket, og saa viser det sig, at Gud er Den, der vil elskes; han agter ikke i fjerneste Maade at forandre sit Begreb om hvad Kjerlighed er, og dette hans Begreb om hvad Kjerlighed er, gjør Dig msklig talt ulykkelig for dette Liv.

Dette er Anfægtning. Men det er ganske i sin Orden, at det kommer saaledes, selv Apostlene oplevede jo dette i Forhold til Xstus.

Og dog er Gud uendelig Kjerlighed; men han har kun Aandens Begreb om hvad der er Din Lykke og Salighed – ak, og Du er Kjød og Blod. Skal Du da blive salig ved Dit Forhold til ham, maa Dit Begreb omdannes, og denne Omdannelse, denne Gjenfødelse er en uhyre piinlig Operation, og under den er det, at det Øieblik kommer, da det er Dig, som var Gud liig en Overlegenhedens Forfører.

Vistnok er Gud ingen Egoist, men han er det uendelige Ego, der umuligt kan omdannes for at behage Dig, men Du maa absolut omdannes for at behage ham.

Glem Alt, ogsaa Dig selv ganske over Tanken om Gud, at han er Kjerlighed: ja, saa er Du salig i Dit Forhold til ham – men saa er Du ogsaa blevet Aand.

NB20:100

#

Aandens Vidnedsbyrd

er stricte taget kun da, naar de umiddelbare Vidnedsbyrd vidne imod. Naar Alt gaaer Dig med og efter Dit Begreb, om Du da end henfører Alt til Gud, kan Du dog ikke være sikker paa, at den Glæde Du fornemmer er Aandens Vidnedsbyrd, thi det kan ogsaa blot være Dit eget Livs Potensation ved Lykke og Medgang. Men naar Alt gaaer Dig imod, og Du dog fornemmer i Dit Indre et Vidnedsbyrd, at Du er paa den rette Vei, og skal blive ved at gaae fremad ad den Vei, hvor formodentlig Alt yderligere vil gaae Dig imod: see det er Aandens Vidnedsbyrd.

NB20:101

#

.... Og selv om det var saa, at Du dog alligevel blev evig salig, uagtet Du egl. aldrig havde fundet Leilighed til at beskæftige Dig med den Sag: mig synes det vilde dog engang vise sig for Dig, at det var en sørgelig og beklagelig Utaknemlighed, at det Gode, for hvis Erhvervelse Xstus leed og døde, at det havde ikke - ja ikke absolut, nei slet ikke beskæftiget Dig.

Saa maa Du dog snarere, Du Lidende, prise Dig lykkelig, at Gud ved tunge Lidelser forhindrede Dig at tosse Dit Liv hen og lærte Dig at blive opmærksom paa hiint uendelige Gode.

Og dette er egl. at afdøe, naar en evig Salighed viser sig ubetinget som det eneste Gode, og alt Andet som Intet.

Ak, men vi leve saaledes, at alt Andet faae vi Tid til at tænke paa og ere vi beskæftigede med, men den evige Salighed lade vi enten ganske staae hen, eller vi anbringe »Naaden« saaledes, at det at vi, som vi sige, af Naade haabe at vorde evindeligt salige, omtrent betyder det Samme som, at vi slet ikke beskæftige os dermed.

NB20:102

#

At Xstd. ikke passer ind i Verden

beviser aldeles fyldestgørende Xsti eget Liv.

At den nu som det hedder har udbredt sig overalt - ja, man tager sig ikke iagt for, at der dog maaskee først skulde bevises, at Det, der har udbredt sig overalt, at det er Xstd., hvorimod det intet Beviis behøver, at det Xstus forkyndte var Xstd.

Man brouter af, at Alle nu ere Xstne, og man mærker ikke, hvor satirisk det er, at da Xstus forkyndte Xstd flyede Alle - saa den store Udbredelse nok ligger i, at det ikke er Xstd. man forkynder.

#

NB20:103

#

Bedrag og atter Bedrag.

Der sættes en uhyre Masse Betragtninger i Bevægelse, hvoraf sees og hvori bevises at Gud er Kjerlighed: dette er Søndagstalen – Mandags-Noten er, at Gud skal man rigtignok tage sig iagt for at indlade sig for meget med.

Og den Religieuse, der fromt taler om at tilhøre Gud ganske, han er saa endog stolt af sin Klogskab, at han da ikke var nogen Nar der indlod sig for meget med Gud – og saa er Gud Kjerlighed, og man er saa inderlig overbeviist derom etc, medens man dog omgaaes ham som var han en lumsk Vældig.

#

NB20:104

#

Der gives en vis Art Prædikeforedrag, der som saadant omtrent svarer til hvad en vis [Art] Leiebibliotheks-Romaner er i det Æsthetiske. Thisted havde en Deel deraf.

NB20:105

#

Galimathias.

Man beder Gud om at give Aandens Vidnedsbyrd – og man glemmer, at »Aandens Vidnedsbyrd« egentligen er og først afgjørende er, naar alle umiddelbare Vidnedsbyrd ere negerede. Hvor Mange have vel egl. Kræfter til at bære Aandens Vidnedsbyrd. Men man veed ikke, hvad man siger. Det gaaer kun altfor Mange (Præster og Lægfolk.) i religios Henseende som det gik Jøden, der underskrev en Petition og partout vilde have den norske Constitution, uden at vide at den just udjager Jøderne af Landet. Saaledes omgaaes man med det Christelige, og hvad man, hvis man forstod sig selv, nærmest maatte takke Gud for, er at han indtil videre ikke opfylder Ens Bøn, thi sandeligen man skal være langt ude, førend man egl. er tjent med Aandens Vidnedsbyrd, man skal væsentligen være ifærd med at blive Aand, og hvor Mange ere vel saa langt ude.

#

NB20:106

#

Uendelige Veemod.

hvilken dog intet Msk. kan fatte: af Kjerlighed lader Christus sig føde, lider et heelt Liv igjennem, tilsidst Døden for at frelse os, for at erhverve de uendelige Goder: Forløsning fra vor Synd og Himlens Salighed – ak, og han bliver ikke forstaaet, os Msker forekommer det, som gjorde han os ulykkelige, som var det, ganske at indlade sig med ham, at gjøre sig selv ulykkelig; thi vi sandse kun det Jordiske, attraae kun det, bekymres kun derfor, ville kun have Trøst i denne Henseende, og i denne Henseende byder han egl. ingen Trøst, vil endog gjøre os Livet anstrenget.

Men derfor bliver det jo dog lige vist, at han af uendelig Kjerlighed gjorde Alt og leed Alt – leed ogsaa det, at vi Msker ikke ville forstaae ham.

Tag blot det Forhold i et Mskes Liv: hvor tungt, naar man redeligt er sig bevidst at gjøre en Velgjerning og lider for at faae Lov dertil – at det saa af Modtageren betragtes som gjorde man ham ulykkelig.

Dog gjælder det i Forhold til Xstus: den blot msklige Opfattelse af Xstus er: han gjør os alle ulykkelige, Ingen har gjort os Msker saa ulykkelige som han – i guddommelig Forstand er han vor Frelser, Ingen, Ingen har gjort ell. kunnet gjøre det for os som han. Men for at forstaae maa hele vort Sind omdannes. Dette er Gjenfødselen.

Men der skal passes strengt paa, at disse to Opfattelser holdes nøie ude fra hinanden, at det ikke sluddres sammen, som kunde det naturlige Msk., det blot Humane see en Frelser i Xstus.

Her ligger Xsthedens dybeste Confusion. Derfor er det, at Forargelsens Mulighed maa reises igjen. Det naturlige Msk. maa først gjenfødes, lære af Xstus, hvilket uendeligt Gode en evig Salighed er, hvilken Rædsel Synden er, samt, hvorledes vi uden Xstus vare fordømte – saa er Xstus Den, der forhverver os det høieste Gode.

O, men det gjælder saa overordentligt om, at der af al Magt vogtes ved Grændsestridighederne mellem det Msklige og det Guddommelige, ellers er hele Xstd. Vrøvl som den nu er det i Xstheden.

NB20:107

#

Det Gamle – og Mit.

Det Gamle var: i den Grad at være ivrig og travl for at faae Msk. i Mængde^a til at gaae ind paa Xstd, at man derover glemte ell. ikke tog det saa nøie, om Det, de gik ind paa, nu ogsaa var Xstd.

a om muligt Alle

Mit er: i den høieste Grad nøie at passe paa, at det bliver tydeligt, hvad Xstd er, – selv om saa slet Ingen, end ikke jeg selv kunde gaae ind derpaa.

NB20:108

#

Prædike-Sviig.

Jeg erindrer at have læst i en Prædiken af en dog som det hedder meget orthodox Mand (og det forstaaer sig Sligt kan man da faae hver Anden til at sige) i Anledning af de Ord af Peter »see, vi have forladt alle Ting, hvad skulle vi have« at dette da var en Formastelse at tale saaledes.« O, gid alle disse Præster sad paa Bloksbjerget, de gjøre ikke Andet end demoralisere Mskene med deres Søndags-Sludder. Ja vist er det, om man saa vil, en Formastelse; men jeg tænker som saa, at vor Herre Jesus Xstus ikke er den Mand, der naar det er Sandhed at et Msk. virkelig for Xsti Skyld offerer Alt, saa ikke skulde bære over med og tilgive, om han i et svagt Øieblik siger »hvad skulle vi have.« Sandeligen for Alvor at offere Alt, det er ingen Narrestreg som Præstens Piat.

Men det Demoraliserende det er, at naturligviis baade Præst og Tilhørere nu føle sig bedre end en saadan Apostel, der »formaster sig« – disse usle Pialte, som aldrig i deres Liv har engang tænkt paa at offere 4 ß for Xsti Skyld, ja Præsten da allermindst. See det forstaaer sig, naar saa er, saa fristes man rigtignok ikke let til at spørge Xstus »hvad skulle vi have.«

NB20:109

#

Mulighed – Virkelighed.

Nu declamerer Mynster om hine fjerne Tider, da Gud

ved overordentlige Foranstaltninger ved Syner og Drømme gav sin Villie tilkjende – tænk, at det behagede vor Herre at sende Mynster et Syn med Ordre til at gaae ud og forkynde det: Mynster gik i Graven, han gjorde Alt, Alt, fandt sig i enhver Ydmygelse for at fritages, thi alene det vilde være ham nok at han frygtede at blive ridicul.

NB20:110

#

Den Gang da Xstd. kom ind i Verden, herskede der dog blandt de samtidige, Jøderne, en pathetisk Forestilling om Syner og Drømme og Guds Aabenbarelsen. Nu derimod ere alle slige Begreber faktisk afskaffede næsten latterlige – men Xstd. florerer, vi ere alle Xstne. Mynster veed det, men han vogter sig nok for at sige Noget. Han veed det. I en Prædiken (i de to Bind Prædikener; det er enten den om Alvor i vor Xstd., eller Gud vil at vi ganske skulle høre ham til) siger han selv: lad det Udtryk »at ville sin Sjels Frelse« ikke afskrække Dig, stødes ikke derover, om det end er gammelt, og forekommer de Fleste næsten latterligt.« Altsaa at bekymres for Sjælens Frelse forekommer de Fleste latterligt – og dog ere vi alle Xstne, det er et christent Folk o: s: v: – ja, ellers lod heller ikke et saa høit og stort Embede som Biskop over Sjellands Stift sig tænke.

#

NB20:111

#

Hos Montaigne *2^{den} Bog 16 Capitel* (om Ære, Berømmelse) findes et ypperligt Ord af en Søemand:

Min Gud, Du kan redde mig, om Du vil; om Du vil, kan Du ogsaa lade mig gaae under: men mit Ror holder jeg bestandigt lige.

Det var et godt Motto.

NB20:112

#

O, som den Søsyege for Mathed og Ildebefindende er aldeles ligegyldig ved Alt, ikke rører en Finger, om saa En stod og vilde slaae ham ihjel: saaledes kan man ogsaa for Salighed blive saa ligegyldig, at det er En saa uendelig ligegyldig, hvad saa end Verden vil gjøre ved En, ikke rører en Haand for at afværge, ikke flytter en Fod for at undgaae, fordi Saligheden er saa ubeskrivelig.

NB20:113

#

Apostlenes Situation

Hvor rædsomt maa det dog ikke have været for Apostlene, at det en Tid maatte være dem som havde Xstus dog bedraget dem: at lokke dem ud ved smilende Udsigter – og saa saa rædsomt at vende Sagen om.

Men anderledes kan det ikke være med et Msk. i Forhold til Gud. Der maa komme et Øieblik (da nemlig naar hele hans blot msklige Begrebs-Verden skal omstyrtet og han sættes over i Guds Begreber) da er det ham som var Gud en Bedrager. Han vil have mange svage Øieblikke, hvor han vil længes tilbage efter det Gamle, og det vil synes ham som kunde han dog bedre elske Gud, naar Forholdet var som var det tidligere, da Gud lokkede for ham ved at lempe sig efter hans Forestillinger.

[a] Men vi Msker komme da sjældent længere end til Forelskelse i Forhold til Gud, og Faae nok komme saavidt. Men Forelskelse er Selvkjerlighed, Elskov er Selvkjerlighed. I Elskov bliver jeg i min Forestilling om hvad det Elskelige er, og finder nu Gjenstanden at være saaledes ret efter mit Hoved og Hjerte, derfor elsker jeg den Elskede o saa flammende det vil sige jeg elsker saa flammende mig selv. Saaledes ogsaa med Guds Forholdet. Det ene Msk. kan holde noget længere ud end det andet i Henseende til hvad Kjerlighed kan gjøre mod den Elskede og dog være Kjerlighed; men gaaer det løs paa, at hele Ens Forestilling totalt skal omveltes, saa maa det et Øieblik vise sig som var Gud en Bedrager, dette er Crisen, indtil saa Troen mere end seirer.

Dette er Sandheden. Men Forskjellen mellem min Maade at tale paa og den hidtil brugelige: er at denne sidste (fordi formodentligen de Vedkommende hverken indlade sig med Gud eller Xstus) sluddre[r] nogle fade Talemaader om at Gud er Kjerlighed og Kjerlighed, og Xstus lige saa – medens jeg udtrykker, hvorledes det viser sig, naar der skal gjøres Alvor af Sagen. Sandeligen Den, der blot fjernt, fjernt har Begreb om, hvad det egl. er at afdøe, han veed ogsaa, at Sligt ikke gaaer af uden frygtelige Smerter. Hvad Under da, at han skriger, stundom ogsaa oprører sig mod Gud, fordi det er som bedrog Gud ham, han, der fra Begyndelsen indlod sig med Gud under den Forestilling at Gud skulde elske ham i Mskets Forestilling om hvad Kjerlighed er, og nu seer, at det er Gud, der vil elskes og efter Guds Forestilling om hvad Kjerlighed er.

Men dette bliver naturligviis tilbage, at Gud alligevel uendelig, uendelig er Kjerlighed. Feilen stikker naturligviis i Msket, at han i de svage Øieblikke ikke har Mod og Tillid og Tro til at juble over, at Gud saaledes vil værdiges at indlade sig med et Msk.

Hold blot dette fast, at det er uendelig af Kjerlighed, at Gud maa med Dig foretage hele denne uhyre pinlige Operation: saa hjælper det nok.

Men smerte gjør det, ja det er vist. Og saa slaaer der sig Anfægtelse til, man ængstes af den Tanke, at dette skulde betyde, at Gud er blevet vred, at derfor

volder han En alle disse Smerter – istedetfor at det just er uendelig af Kjerlighed.

NB20:114

#

At afdøe.

Et Msk. kan være bragt til det Punkt, at han forstaaer, at han nu bør begynde at afdøe. Men see det bliver ikke til Noget. Saa er det ligesom Gud sagde: lad Du nu mig faae fat, thi naar Du selv skal slaae Dig, saa er der ingen Fynd i Slagene.

Men forsaavidt er der dog nogen Aftale forud, at Msk. selv forstaaer, at det er ham tjenligt, at Sligt hænder ham. Men i Smertens første Øieblik bliver han saa fortumlet, at han taber baade Næse og Mund, glemmer Alt, al Forstaaelse. Dog kommer det nok igjen.

NB20:115

#

Det Alt dreier sig om, hvad man aldrig noksom kan bede Gud om, er at man altid nærværende maa have for sig en uendelig Forestilling om Syndens Afskyelighed, og en uendelig Forestilling om, hvilket uendeligt Gode en evig Salighed er. Har man ikke det, saa overvældes man af Lidelserne, man mattes, man synes det er dog for dyrt at købe en evig Salighed paa de Vilkaar. Saa skeler man til Siden, lytter – og saa kan man da høre af Millioner, at man paa langt billigere Vilkaar kan blive salig. O, det farligste Sted for en sand Xsten at leve er i – Xstheden.

NB20:116

#

Kommer hid alle I.

Dersom det æsthetisk er Opgaven at sige disse Ord, saa vil Kunsten være at sige dem saaledes, at nu ogsaa, om muligt, bogstaveligt Alle komme hid.

Xstus sagde dem saaledes, at Virkningen blev, at Alle løb bort fra ham.

Her er igjen den Reduplication, som er i alt Xstligt.

Xstus siger: kommer hid Alle – men saa bruger han

paa den anden Side saadanne Midler til at støde fra -
at Virkningen bliver, at Alle flye.

Blot mskligt vilde Opgaven være, at sige kommer hid,
og saa at bruge alle mulige Midler for at lokke - Xstligt
er Opgaven at sige: kommer hid, og saa at bruge
næsten alle Midler til at støde fra.

O, i Xsto uudgrundelige Dyb af Veemod og Smerte: at
sige kommer hid Alle, og saa forud at vide, hvilken
Virkningen vil blive.

Men behøves der noget mere Beviis for Xsti
Guddommelighed, end naar saa er, saa at kunne
bringe disse Ord over sine Læber: kommer hid Alle. Et
Msk, Socrates, som forstod, at hvis han havde indbudt
Alle, de havde dog saa godt som Alle flyet ham; et
Msk, Socrates, han forandrer derfor Indbydelsen og
taler om »den Enkelte«. En Forudviden om Virkningen
forandrer for Msket Indbydelsen, men Gud forandrer
Intet, han siger uforandret kommer hid: Alle. At Alle
kunde have Gavn af hans Lære, det vidste Socrates
ogsaa; men han forudsaae, hvad Virkningen vilde
blive, og han forandrer Indbydelsen. Xstus veed evigt,
guddommeligt, at Alle behøve ham; han veed forud,
hvad Virkningen vil blive: men han forandrer ikke
Indbydelsen. Guddommeligt!

NB20:117

#

Gud - Xstus

Naar et Msk. blot forholder sig til Gud, saa er
Forholdet som et Barn til Faderen.

Naar Xstus kommer med, saa bliver Msk. behandlet
som Voxen. Efterfølgelsen og det Frivillige viser at her
er Fordringen høiere end til et Barn.

Dog maa jo ogsaa erindres, at Xstus tillige er Naaden,
og selv Den, der vil hjælpe En til at stræbe.

NB20:118

Om mig selv.

... Dette er som et Motto paa, hvorledes hele mit Liv
misforstaaes.

Et Msk., der i sit 25de Aar forstod Socrates saa godt
som jeg forstod, hvad jeg ogsaa har viist i min

Disputats, ham turde man dog vel forudsætte hos, at han var vidende om, at Den, som vil nyde Ære og Anseelse i Verden, han maa understøtte ved Sandsebedrag, leve skjult, være sjelden seet o: s: v:

Saa begyndte jeg da min Virksomhed. Tungsindig som jeg var, lidende i mit Inderste, en Poeniterende satte jeg mig det som Opgave at sprænge Sandsebedragene, at leve just saaledes, at man trods al Præstation, gaaer Glip af Ære og Anseelse, fordi det daglige Syn af En, det at man Ingenting er o: s: v: i den Grad svækker Indtrykket, at man gaaer Glip af Anseelse.

Nu skal da Samtiden til at dømme mig. Den gaaer ud fra den Forudsætning, at det da naturligviis følger af sig selv, at jeg som alle Andre har villet og higit efter Ære og Anseelse – men jeg har ikke baaret mig rigtigt ad, bildt mig ind, at at leve paa min Maade var Veien til Anseelse.

Altsaa jeg har været en uerfaren Yngling o: D: – Herre Gud.

Paa den Maade befrier Verden sig altid for Indtrykket af det Bedre, det Opvækkende.

Just fordi Alt gjaldt om dette Punkt, har jeg gjort saa meget for at sikkre mig, at jeg dog alligevel blev anseet for meget klog. Saa løste man da Vanskeligheden ved at forklare, at jeg er sær. Herre Gud.

* *

Hvor meget har jeg dog ikke gjort for at gjøre Sagen saa mild som mulig for de Medlevende! Der er visse Ting, hvorom det gjælder, at naar en Mand med streng Alvor, dømmende, siger det: saa forbitter det – dersom et Barn slumper til at sige det Samme, saa tager man sig det ad notam. Saaledes har jeg fundet mig i at blive anseet for en Særling, en letsindig Fugl o: D: blot for ikke at forstyrre. O, men ogsaa det har man taget forfængeligt.

NB20:119

#

Christelig Snaksomhed.

O, det er saa let at lade Munden løbe og i Bønnen sige: »at det dog maatte lykkes mig at elske Dig Herre Jesus Xstus« – men Herre Gud, fra hans Side er der jo Intet i Veien, men at elske ham er egl. at hade sig selv, see der stikker Vanskeligheden, og Bønnen burde egentligen lyde: o, at jeg maatte ret hade mig selv.

#

NB20:120

Angaaende Udgivelsen af de færdigt liggende Skrifter.

Det var i længere Tid min Tanke, at jeg ikke vilde leve længe, det var min Overbevisning, efter hvad jeg kunde forstaae, at hvis jeg døde nu, vilde mit Livs Virkning blive stor, fordi det Danmark behøvede var en død Mand.

Jeg har nu ventet, tillige ogsaa indrømmende R. Nielsen Pladsen til at rykke ud.

Skal jeg derimod leve, da er der intet Øieblik at spille – og jeg har derfor nu sendt Manuscript i Bogtrykkeriet.

At det formodentligen denne Gang som altid vil vise sig, at Styrelsens Tanker ere langt over mine Tanker, og at det var rigtigt, at jeg ikke kom til at udgive Skrifterne før, derom tvivler jeg intet Øieblik.

Uendelige Kierlighed, som jeg aldrig noksom kan takke for hvad der gøres for mig!

NB20:121

#

Apostelens Liv, hvilket Indbegreb af Lidelser.

Først mene de at forstaae Xstus saaledes, at det er et jordisk Rige han vil stifte. De slutte sig jublende til ham, have vel meent aldrig noksom at kunne takke ham, at han just valgte dem, føle saa hele Magten »at endog Aanderne vare dem underdanige.«

Saa forandres Ordren. Det lyder paa Lidelse. Det maa jo næsten været dem, som havde Xstus bedragersk lokket dem ud.

Imidlertid, de byde endnu engang – de ville vove Livet med ham.

Saa viser det sig dog, da det kommer til Stykket, at de blive bange.

Saa den Smerte at have fornegtet ham – og den i al den Tid han var død.

Saa Opstandelsen Himmelfarten – og saa begynder dette Liv fuldt af Møie og Besvær.

NB20:122

#

Lydighed – Kraft til at befale

Saa langt et Msk. selv har Lydighed mod et Høiere, saa langt kan han ogsaa befale.

Men saasnart det bliver ham tvivlsomt, om han saa langt skal lyde – saa kan han ikke mere befale, saa begynder han at give Grunde.

Det at give Grunde er et indirecte Tegn paa, at Troens Lydighed mangler.

Man seer saaledes, at det at hele Prædikeforedraget og Xstdommens Forkyndelse er sat over i Grundene, er et indirecte Beviis for, at Troen er forsvunden.

NB20:123

#

Mildhed og Mildhed bliver man ved at raabe paa i Henseende til Xstds Forkyndelse. De bedre blandt Præsterne skamme sig dog næsten over, hvor langt ned man har maattet byde, for dog at faae Mskene til at gaae lidt ind paa Xstd. De gyse ved Tanken om, at det skulde blive nødvendigt at slaae endnu mere af. O, men er det da ikke uforklarligt, at man kan sidde saaledes i det, og saa reent glemme, hvad dog simpel Erfaring ellers lærer, at jo mere man giver efter, desto galere bliver det, at det Eneste, der hjælper er Strengthed.

Men til at bruge Strengthed fordres Tro, og til at have Tro forudsættes Lydighed mod et Høiere – og det har Forkynderne ikke, deraf hele Forvirringen.

NB20:124

#

Veemod.

Her sidder jeg i disse indre Qvaler og Kampe, udefter snart forarmet, og saa forresten behandlet som en Slags Halvgal udleet af Pøbelen hver Dag begrint – og saa er det Xstd. jeg har den Ære at tjene, og saa er det end ikke langt fra, at selv mine Fjender i deres Indre tilstaae, at der dog Ingen er, der kan repræsentere den, i Betydning af at fremstille den, som jeg – og saa er det i Xstheden, jeg lever, hvor alle ere Xstne, hvor der er 1000 Levebrøds og Embedsmænd, som forkynde Xstd!

Dog jeg forstaaer, der maa gjøres Ende fast ∴: en Personlighed maa segne, ellers bliver Sagen ikke kjendelig nok.

NB20:125

Xstd. er egl. slet ikke til.

Til sand Xstd. hører ogsaa dette: at man skal bringe Offre for Læren, lide for den.

Tag nu alle disse Levebrøds- og Embedsmænd, hvor i al Verden skulde det falde dem ind at ymte om Sligt! Eller hvilket Ansigt vilde vel Menigheden sætte op, naar der taltes om Sligt. Og dog er det evig vist, at til sand Xstd. og til sand Xstd^s Forkyndelse hører at bringe Offere for Læren, at lide for den, og at forkynde, at det saa skal være.

O, men man har pruttet Xstd. ned til at tolereres höchstens som en Smule Trøst man tager med.

#

NB20:126

#

Hvad er det at være en sand Xsten?

Det er, af Mskene at være forbandet, hadet, afskyet som en Plage-Aand, saa det er en fortjenstlig Gjerning

at forfølge og mishandle En – og saa i Forhold til Gud at leve i Frygt og Bæven, om man ogsaa ikke skaaner sig selv – – ja og saa er det: omsider at vorde evindelig salig.

See dette forstaaer jeg, hvad Under saa, at jeg gyser.

#

NB20:127

#

Om mig selv.

Saaledes har jeg altid holdt Sagen. Jeg har aldrig sagt, at jeg var den sande Xsten og dømt de Andre ikke at være det. Jeg har villet, at det dog skal høres, hvad Xstd. er, villig til saa at lade samme Dom gaae over mig som over Andre. Kan der tænkes et billigere Forslag! O, men end ikke det maa skee – kan der tænkes noget bedre Beviis for, at Xstd ikke er til!

#

NB20:128

#

Om mig selv.

At fremstille Xsti Lidelses Historie, var en Opgave jeg havde tænkt mig; jeg har allerede lagt Adskilligt til Rette dertil. Jeg betvivler ikke, at den i Henseende til Inderlighed, Phantasie, Veltalenhed rystende og gribende Skildring skulde være blevet et Mesterværk, ja have fortryllet som hine Kunstens Værker i Malerie, der fremstiller Xstus.

Og deri, vilde jeg da vel have været forskjellig fra hine Kunstnere, at jeg dog vil have haft Xstd. nok til barnligt at takke Gud, at jeg fik Lov til, som en Indulgents, at sidde hen i Nydelse af dette Liv og saa arbeide paa Sligt.

Ak, men en Sophist var jeg dog saa blevet alligevel, om end det Frelsende blev tilbage, at jeg dog selv ydmygt forstod, at jeg var det.

Sandeligen, dersom Gud ikke tvinger et Msk, dersom Gud ikke sidder og passer paa ham, saa bliver selv den Redeligste dog en Sophist.

Imidlertid er en redelig Sophist ikke at foragte. Det jeg foredrager gaaer jo aldrig længere end at man dog idetmindste skal tilstaae, at det, at fritages for den egl. Efterfølgelse er Indulgents. Mere har jeg aldrig fordret af Nogen; og dette har jeg ikke engang fordret, men blot uden Myndighed gjort opmærksom paa, at saaledes burde det være.

Og derfor, dersom Gud ikke tvinger kommer jeg selv heller ikke videre.

NB20:129

#

»Ingen kan tjene to Herrer«

men see Dig saa engang om i Verden blandt Mskene, glem ikke at tage Dig selv med – og Du vil maaskee ikke finde en Eneste, om hvem det blot nogenledes gjælder, at han kun tjener een Herre. Forsaavidt synes det dog at det maa kunne lade sig gjøre at tjene to Herrer, siden Alle gjøre det.

Og dog siger Evangeliet: Ingen kan tjene to Herrer.

Evangeliets Mening er: det at gjøre det er Mskets Undergang.

[a] Men om der saa ikke levede eet eneste Msk., der vilde tjene kun een Herre – Evangeliet lader sig ikke imponere af disse Millioner, slaaer ikke af, gjentager: Ingen kan tjene to Herrer.

Saaledes staaer Timelighed og Evighed mod hinanden. I Timeligheden gjælder det, at vil Du blive til noget Stort, gjøre Lykke o: D: i denne Verden, da maa Du just see at kunne tjene to Herrer, thi med at ville Eet kommer man ikke langt i denne Verden, det er just Veien til Undergang i denne Verden. Men i Evigheden gjælder det, at det at ville tjene to Herrer er Veien til Fortabelse.

NB20:130

#

Smaa Notitser.

Iaar træffer det saaledes, at d. 9 Aug (Faders Dødsdag) var en Fredag. Jeg var ogsaa den Dag til Alters.

Og den Prædiken jeg saa efter Tour læste den Dag i Luther var, forunderligt nok, over Jacob »al god og al fuldkommen Gave. o: s: v:

Den Dag jeg sendte Manuscript i Bogtrykkeriet, var den Prædiken, som jeg efter Tour kom til at læse i Luther over Pauli Ord, at denne Tids Trængsler o: s: v:

Det slaaer dog forunderligt til; jeg bliver ogsaa selv underligt grebet deraf, da jeg ikke saaledes forud husker, hvilken Prædiken der efter Ordenen skal læses.

Den 8 Sept. (hvad jeg egl. kalder min Forlovelses Dag) er iaar en Søndag, og Evangeliet er: Ingen kan tjene to Herrer.

NB20:131

#

Speculationen.

Man speculerer sig ind i Xstd. ∴ man speculerer Xstd. ud af Verden.

NB20:132

#

Den ubetingede Hengivelse.

Ubetinget maa Du hengive Dig til Xstus; der maa Intet, Intet, ikke den største Ubetydelighed eller det for Dig Betydeligste være saaledes mellem Dig og ham, at det er Betingelse, og betyder, at i saa Fald kan Du ikke hengive Dig. Nei, ubetinget maa Hengivelsen være. Saa kan Du – det er noget Andet – bede for Dig, at der ikke maa tages for stærkt paa Dig.

Feilen hos hiint Msk. i Evangeliet, der vilde være Discipel men først begrave sin Fader: er, at han vilde det først, at han altsaa gjorde det til Betingelse, saa hvis denne Betingelse ikke indrømmedes ham, saa vilde han ikke hengive sig ∴ han vilde altsaa kun betingelsesviis hengive sig. Han skulde have givet sig ubetinget hen, sagt, selv om dette forlanges af mig, at jeg skal lade det fare, hvad jeg saa gjerne vilde, at begrave min Fader: vel, jeg opgiver det. Jeg giver mig

ubetinget; dette med at begrave min Fader er ikke en Betingelse jeg gjør forud, nei, det er, efter at jeg ubetinget har hengivet mig, en Bøn jeg gjør til Dig, om det ikke kunde indrømmes. –

Sandt nok ved ubetinget at hengive Dig til Xstus, der er absolut Aand og Afdøethed fra Verden, udsætter Du Dig for at han kan gjøre Dig det saa broget, at det er som skulde Du fortvivle. Dette er – og skal saa være – det for Kjød og Blod Gysende i den ubetingede Hengivelse. Saaledes skal det være; men husk saa dog ogsaa paa, at han jo er Naaden, at det er til Naaden Du hengiver Dig.

#

NB20:133

#

Hvad er det at være Christen?

Det er under den himmelske Faders, altsaa under den sande kjerlige Faders Øine, at gaae ved sin Frelsers Haand, styrket ved Aandens Vidnedsbyrd.

O, salige Selskab! Er det ikke saaledes, saa er man selv Skyld deri – thi saaledes er det Guds Tanke.

Man er selv Skyld deri – o Trøst, thi saa maa det jo kunne lade sig forandre.

#

NB20:134

#

At slutte sig til det Bestaaende.

Det saadan udendvidere at anprise det at slutte sig til det Bestaaende og lade som var det »Alvor« item Beskedenhed og Ydmyghed – kan være en stor Usandhed. Thi saaledes udendvidere at slutte sig til det Bestaaende kan betyde at ville unddrage sig enhver

Arbeiden for ell. blot Spørgen om Ideen som saadan. Man siger: jeg tager Verden, som den er, spiller ingen Tid, men begynder strax paa at indrette mig saaledes, at jeg kan faae saa megen Nydelse som muligt ud deraf.

Just Alvoren er Idee-Interessen, den Idealitet, med hvilken et Msk. først søger Ideen og indtil videre giver de Andre en god Dag, ligegyldig ved deres muligen aldeles urigtige Begreber.

Geniet afgiver egl. bestandig existentiel Revision. Det, som de Andre ikke faae Tid til at tænke over – fordi de strax skal ind i Relativite[te]rne – det beskjeftiger just ham. Han tænker over Realiteten af det at gifte sig – de Andre gaae udendvidere ud fra, at et Msk. skal gifte sig, siden de Andre gjøre det, og spørge nu blot, om hvilken Pige de skulle tage o: s: v:.. Saaledes i alle Forhold. Og deri ligger det, at Genierne gjerne blive til Ingenting.

#

NB20:135

#

I *Prædikenen* over Epistelen paa 10de Søndag efter Trinitatis siger Luther et Sted: at enten maa man forbande Xstus ell. erkjende ham som Herre.

Dette er ganske rigtigt; Tilbedelsens omvendte Lidenskab er at forbande. – Og dette ligger igjen i, at blot msklig forstaaet er Christendomen en Plage. (odium totius generis humani).

NB20:136

#

Underfundigheden i det af mig paa »Christenheden«
gjorte Angreb.

Forvirringen i Christenheden stikker dybest i, at man har gjort Xstd. til Lære, og aldeles afskaffet Efterfølgelsen.

Paa den befalede Søndag prædiktes der hele Landet rundt over det Ord: først at søge Guds Rige. Men hvorledes gaaer det til [i] Virkeligheden? Der forstaaer man, at det da udenvidere følger af sig selv, at man bærer sig saaledes ad, det falder En slet ikke ind anderledes. Først, siger man, forlanger jeg at kunne

a og forsikrer, at i sit Inderste er han villig, at offre Alt (aah, ja det er ogsaa ugeneret, naar det bliver i det Inderste – og man ikke i det Udvortes kommer til at offre Noget)

gifte mig, ernære Kone og Børn saa et nogenlunde anseeligt Embede o: s: v: – og saa, saa sætter han sig hen og stoderer Xstd. som var den en Lære, og bliver han Præst rører han Alle ved den herlige Tale om »først at søge Guds Rige.^a – Skulde der være en lille Smule Mening heri, burde dog Forholdet være saaledes, at man først forstod sig i, hvorledes Gud kunde fordre af En at man skulde leve ugift for desto bedre at tjene Xstd, leve fattig o: s: v: – og saa efter at have forstaaet det, tog det som en Indulgents, at man indrettede sit Liv noget anderledes.

Saaledes ere Forholdene. Dersom jeg nu var styrtet frem, havde lynet og tordnet, sagt I ere ikke Xstne – jeg er det o: s: v: saa havde jeg forskyldt, i mine Tanker, en Umodenhed, men jeg var vistnok blevet forstaaet og beundret af adskillige Fortvivlede.

Jeg derimod bar mig anderledes ad. Jeg kastede behændigt (det tør jeg nok sige) behændigt (under Skikkelse af at være en Egoist, den Letsindigste af Alle) en Existents ind, der ved at være en væsentlig Approximation til en Aands-Existents, havde Conformitet med det Christelige – og nu foranledigede jeg Mskene til at dømmе.

[b] Jeg dømte Ingen, jeg angreb Ingen, jeg støttede endog ved det Bestaaende, og venererede Biskop Mynster, den Farligste af dem alle.

Og Dommen blev, at en saadan Existeren er Særhed, Phantasterie, Overdrivelse, Mangel paa Alvor o: s: v: Tak, nu har jeg Beviset, som jeg søgte. Jeg har ikke dømt Andre, de Andre have dømt sig selv, og viist at det dog egl. er blevet dem Talemaader med dette om først at søge Guds Rige.

#

NB20:137

#

Vanvittig Comik.

Scene paa Dommens Dag.

Vor Herre

En theol. Professor.

V. Herre. »Har Du først søgt Guds Rige?«

Prof. »Nei, dette kan jeg ikke sige, men jeg veed, hvad det at søge først Guds Rige, hedder paa 7 Sprog: paa 1) dansk hedder det saaledes 2) paa tydsk saaledes 3) paa fransk saaledes 4) paa græsk saaledes 5) paa hebraisk saaledes 6) paa Latin saaledes 7) paa arabisk saaledes 8) paa syrisk saaledes 9) paa phoenicisk saaledes hvad seer jeg, jeg veed det endog paa 9 Sprog, altsaa paa 2 mere end jeg lovede.« Vor Herre vender sig til den anden Side, medens Professoren vedbliver »saaledes har jeg af yderste Evne anvendt Dag og Nat til at granske og forske« - her afbrydes han af Basun-Engelen, der med det Ord: Din Fusker slaer ham en saadan under Øret, at han farer flere Millioner Mile bort.

NB20:138

#

... Dersom jeg saa en ung zartbygget Pige, der, ved Synet af en Brændehugger, som paa Øxen svingede en uhyre Knude over Hovedet, sagde: det er en Skam af mine Forældre, at de ikke ville tillade mig at hugge Brænde, naar jeg blot maatte, jeg skulde«: saa vilde jeg smile.

Ligesaa naar jeg hører en forfinet, goethisk Kunst-Natur, der i et sværmerisk Øieblik paa Prædikestolen, ikke uden Taarer forsikkrer, hvorledes han ofte har længtes efter at have været samtidig med Xstus.

Det forstaaer sig, man udtrykker sig vel ikke slet saa nøiagtigt, man siger: man ønskede at have seet Xstus - ah ha!, saadan maaskee en privat Forlystelse paa et afsides Sted i en »stille Time.«

Der er ikke Meget, der er mig saaledes til Forargelse, som dette Sludder: om de stille Timer - ret som havde Xstd. det fjerneste Slægtskab med den Art Forkyndelse. Det rædsomste Optrin i hele Verdenshistorien, det skal i - sin Sandhed fremstilles »i en stille Time.« Det er dog vel saa aabenbart som muligt at gjøre det Hele til Comedie eller Leeg, som naar Børnene i Dagligstuen lege Napoleons Overgang over Alperne eller Deslige.

NB20:139

#

Om Efterfølgelse.

Veed De da maaskee ikke, at der er Noget til som hedder: Efterfølgelse? Bestaaer den maaskee i, at sige de samme Ord efter, som Xstus har sagt, eller

angaaer den ikke Existentsen?

Eller er det maaskee en Doctrin, saa vi atter lege Huus forbi – vi foredrage Læren – men naturligviis mere have vi ikke at gjøre; omtrent som hiin Portskriver, der skrev saa Ingen kunde læse det, og paa Collegiets Irrettesættelse svarede: hans Embedsforretning var at skrive, det var Collegiets Sag at læse.

NB20:140

#

»Hvorledes skal man da overhovedet udtrykke det at være Xsten?«

saaledes maatte jeg vel spørge den bestaaende Christenhed. Det Udtryk, som Middelalderen stod paa: at gaae i Kloster, Faste, Beden, Askese o: D: det har man forkastet. Den Xstne skal blive i Verden, siger man. Men saa skal han vel i sin Gjerning o: s: v: udtrykke, at han er Christen. Tag nu en Kjøbmand. Han er Christen. Saa skal han altsaa vel udtrykke at han er Xsten derved, at han ikke indlader sig paa al denne halve Uredelighed, som er Skik og Brug i Handel og Vandel, men beflitter sig paa den Art Samvittighedsfuldhed, der er sand christelig. Godt, men saa vil han ogsaa snart komme til at lukke Boutiken, og vil af de andre Kjøbmænd blive udraabt som en Forræder. Men, siger man, det er en Overdrivelse af ham, han skal være som de Andre – aha, der gik Udtrykket for det at være Christen altsaa ud.

Dersom Biskop Mynster skulde have udtrykt den Art Samvittighedsfuldhed, som er specifik christelig, var han aldrig blevet Biskop. Den Christne vilde snarere, ved at blive blandt Mskene, opnaae at blive forfulgt.

NB20:141

#

Biskop Mynster.

Saaledes har han vistnok engang i sit Liv gjort Svinget. Han har sagt til sig selv – og deri har han ubetinget havt Ret, har det endnu bestandigt – : jeg er den Dygtigste; tager jeg ikke Pladsen N° 1, saa tager en maaskee mindre Dygtig, mindre Redelig den – ergo tager jeg den. Her svingede han af fra Idealet. Idealet vilde have vinket ham videre, sigende: blæse være med det at Du sammenlignelsesviis er den Dygtigste, vil Du da gaae ind i det Comparative, følg mig videre – sandt nok, saa bliver Du i denne Verden til Ingenting.

NB20:142

#

Mit, Misforstaaelsens Forhold til Samtiden.

Skylden er ikke min, Sagen ganske simpel.

Saa længe Forholdet skal være dette, at mit Liv det mangler Alvor, men alle de Andre, de ere alvorlige Mænd, saa kan der kun komme Confusion ud deraf.

Altsaa mit Liv, hedder det og har det stadigt væk hedt, mangler Alvor, det var at ønske at han vilde samle sig paa noget Alvorligt o: D. Og naar man da hører nærmere efter, hvori det egl. stikker, saa erfarer man, at det er, fordi jeg intet Levebrød har, ingen Embedstilling, Intet er blevet til, endog – for Ideens Skyld, vilde jeg sige, men Sligt er da Nonsens i Verdens Øjne – har udsat mig for at [blive] Latterens Bytte.

Altsaa, fordi jeg uden Levebrød, uden Embedstilling o: uden nogen jordisk Løn, udleet altsaa endog lønnet med Forhaanelse – arbejder – og det tør jeg sige – mere end nogen Embedsmand og Levebroder: derfor er mit Liv uden Alvor.

Ja, paa den Maade kan man kun faae Confusion af mig og mit Liv. I verdslig Verdslighed er det reent glemt, hvad Alvor egl. er, og jeg, som dog, om end svagt, minder en Smule derom – jeg er den Eneste, som aldeles mangler Alvor.

NB20:143

#

Den nye Prædikeform

[a] Den nye Prædikeform

maa for det Første blive Monolog. Deels kan Mskene endnu ikke taale det, deels er det en egen Ting med hvorvidt det ene Msk. har Lov til at tale saaledes til det andet, og sige »Du skal«, og Ordinationens Betydning i den Henseende er mig ikke klar.

Saa bruges Monolog – jeg taler ikke til Eder, men hører nu efter, hvorledes Xstd. taler til mig. Og saa kan jeg bruge dette Du skal tilgavn.

NB20:144

#

Det at ønske sig at have været samtidig med Xstus.

[a] Det at ønske sig at have været samtidig med Xstus.

I Modsætning til Prædikeforedragets smægtende Ønske: at være samtidig med Xstus, har jeg altid stillet Sagen omvendt: jeg betragter det som en Mildnelse at jeg ikke skal i den rædsomme Spænding blive Xsten.

Jeg har i en af Fredags-Talerne (i christelige Taler) det er nok N° 1. ligefrem sagt: at mig var det gaaet som alle de Andre; jeg har rhetorisk vendt Forholdet om, og for ikke dømmende at sige det til nogen Anden, hvad jeg, som der staaer i den Tale, det ene Msk. ikke har Lov til at gjøre mod det andet, har jeg taget mig selv, og dømt mig selv.

NB20:145

#

Et Sted hos Luther.

Det slog mig idag; jeg slaaer op i Luther, for at læse hans Skrift: *wider die himmlischen Propheten* – og see det begynder saaledes:

... Ich hatte mich schier zur Ruhe gestellt, und meinete, es wäre ausgestritten, so hebt sichs allererst, und gehet mir, wie der weise Mann spricht: Wenn der Mensch aufhöret, so muß er anheben.

NB20:146

#

Christendommen er i Forhold til hvo der forkynder den.

Naar Xstus forkynder den, saa kan intet Msk. holde ud at være Xsten: de forraade ham Alle.

Naar en Apostel forkynder den, saa kan vi Mske begynde at være med.

Saa gaaer det ned ad – og naar en Sluddermads forkynder Xstd, saa ere vi Alle i Millionviis Xstne.

NB20:147

#

Det er en ypperlig Historie, jeg idag læste hos Scriver

om en Munk, der i sin Celle (altsaa naar han var sammen med de Andre) kunde holde ud at faste 2 a 3 Dage – men i Ørkenen (hvor Ingen saae paa ham) kunde han ikke faste een Dag.

NB20:148

#

Forbilledet

Da J.Xstus levede, var han jo Forbilledet; Troens Opgave ikke at forarges paa dette enkelte Msk, som er Gud, men at troe – og saa at følge Xstum efter, blive Discipel.

Saa dør Xstus. Nu indtræder den væsentlige Forandring ved Apostelen Paulus. Han lægger uendelig Eftertrykket paa Xsti Død som Forsoningen; Troens Gjenstand bliver Xsti Forsonings Død.

Saaledes fjernes Forbilledet mere, qua Forbilledet. Saa længe Xstus levede og altsaa Forbilledet gik og stod herpaa Jorden: var Tilværelsen som sprengt – det Absolute sprenger altid Tilværelsen.

Nu indtræder Forandringen: Forbilledet vendes saaledes, at just dets Død, dets Forsoning[s]-Død bliver Det, som især fremhæves.

Medens Apostelen foredrager denne Lære, udtrykker imidlertid hans Liv Efterfølgelsen. Men at Intet blasphemisk skal fremkomme, som meente Apostelen ved sin Efterfølgelse at naae Xstus, bortdrager han Opmærksomheden fra Efterfølgelsen og fæster den afgjørende paa Forbilledets Forsonings Død.

Dette er Xstd. for os Msker. Xsti Liv paa Jorden er Xstd., som intet Msk. kan udholde den.

Saa i Tidernes Løb blev Efterfølgelsen igjen misforstaaet fremhævet.

Luther vendte saa igjen Forholdet rigtigt.

Men nu misbrugte man Luther, udelod aldeles Efterfølgelsen og tog »Naaden« forfængelig.

Efterfølgelsen skal være der, men ikke saaledes at man bliver sig selv vigtig ved den ell. vil ved den fortjene Saligheden. Nei Naaden er det afgjørende.

Men skal Forholdet være det sande, saa skal »Naaden« just Naaden foredrages af En, hvis Liv

endog i strengeste Forstand udtrykker Efterfølgelsen. Er Den, som forkynder Naaden, En, hvis Liv udtrykker det Modsatte af Efterfølgelse: saa er det Naadens Forfængeliggjørelse. Nei, men naar En, hvis Liv endog strengt udtrykker Efterfølgelsen, forkynder Naaden, saa er Forholdet det sande, Naaden holdes i Sandhed i Priis. Jo nærmere det, msklig talt, kunde synes at en Saadan var efter næsten at have Fortjenester – desto sandere saa hans Forkyndelse af, at det er idel Naade, at et Msk. frelses.

Man seer atter her, at Xstd. er i Forhold til, hvo der forkynder den – altsaa dog vel saa langt som muligt fra en »Lære.«

#

NB20:149

#

Suk.

Ak, stundom kan det være saaledes: hvilket er saa værst, enten Angesten, naar Loven forkyndes – ak eller den Angest, at jeg dog ikke maatte tage »Naaden« forfængelig. Dog derfor er jo just Naaden, for at udrydde ogsaa denne Angest.

NB20:150

#

De Samtidiges Dom om mig.

Nu vil der vel atter blive et Vræl om, at jeg kun forkynder Loven, urgerer for stærkt Efterfølgelse o: D: o: D: (uagtet jeg dog i Forordet til den nye Bog Indøvelse i Xstd. har udviist Naaden.) Og det vil hedde: herved kan man ikke blive staaende, man maa gaae videre – til Naaden, hvori der er Ro og Hvile.

Ja I præker en god Støvle. For Gjennemsnittet af Msker er Xstd. skrumpet sammen til en reen Ubetydelighed en parodisk Udgave af Læren om Naaden, at man som Xsten ganske lade fem være lige og regne paa Guds Naade.

Men fordi hele det Christelige saaledes er skrumpet sammen til en Ubetydelighed, saa kan de ikke kjende

det igjen, naar man sætter dets pathetiske Momenter ud. De har det Hele i et uendeligt tomt Indbegreb – og saa mene de at være videre end den successive Ufolden af de pathetiske Momenter.

Men Intet kan saa let tages forfængeligt som Naaden; og saasart Efterfølgelsen ganske udelades, saa er Naaden taget forfængeligt. Men den Art Forkyndelse er det Mskene synes saa godt om.

NB20:151

#

Intet fæster en Ting dybere ind i vor Erindring end det Ønske – at glemme den.

Montaigne. Etsteds i *2^{den} Bog 12 Capitel* i den tydske Oversættelse, som jeg læser, er det p. 395.

#

NB20:152

#

Den indirecte Meddelelse

Det er ikke saa, at den ligefremme Meddelelse er høiere end den indirecte. Nei, o nei. Men Sagen er: der er aldrig født noget Msk, der endog blot nogenlunde kan bruge den indirecte Meddelelse end sige hele sit Liv igjennem. Thi vi Msker trænge til hinanden, og allerede deri ligger det ligefremme.

Kun Gud-Msket er lutter indirecte Meddelelse fra Først til Sidst. Han trængte ikke til Msk. – men de uendeligt til ham; han elsker Mskene – men i sin Forestilling om hvad Kjerlighed [er], han forandrer sig derfor ikke end ikke det mindste i Retning af deres Forestilling, taler ikke saaledes ligefrem, at han tillige opgiver den Forargelsens Mulighed som hans Existents i Tjener Skikkelse er.

Naar et Msk. bruger indirecte Meddelelse er det paa een ell. anden [Maade] noget Dæmonisk, uden at dette behøver at tages i ond Forstand, men saaledes som fE Socrates.

Men sandeligen den ligefremme Meddelelse gjør Livet ganske anderledes let. Noget Andet er, om det ikke for En, der maaskee selvisk (altsaa i ond Forstand

dæmonisk) havde brugt indirecte Meddelelse kan være ydmygende at bruge ligefrem Meddelelse.

Jeg har oftere følt Trang til at bruge ligefrem Meddelelse (medens det da naturligt maa erindres, at selv i den Tid jeg har brugt den, er det dog langt fra heelt gennemført, og jo kun en kort Tid) men det har været mig, som vilde jeg skaane mig selv, som kunde jeg udrette mere ved at holde ud. Om der ogsaa heri kan være Stolthed, det veed Gud bedst: for Gud turde jeg hverken bekræfte ell. benegte, thi hvo kjender saaledes sig selv.

Jeg siger, det har, naar jeg betragter det tilbagelagte Stykke af mit Liv, været mig som var det ikke umuligt, at der skjulte sig noget Høiere bag mig. Det var ikke umuligt. Mere siger jeg ikke. Hvad har jeg saa gjort? Jeg har sagt: jeg bruger indtil videre intet Middel, som vilde forstyrre denne Mulighed, hvis den var der som fE ved for tidlig ligefrem Meddelelse. Det er ligesom naar en Fisker seer Floddet bevæge sig – det var muligt Bid, muligt var det ogsaa Søens Bevægelse. Men siger Fiskeren: trække op gjør jeg ikke; thi saa har jeg udtrykt, at jeg har opgivet denne Mulighed, maaskee kommer det igjen og viser sig at være Bid.

For mig har den indirecte Meddelelse været instinkttagtig i mig, fordi jeg jo i at være Forfatter tillige har udviklet mig selv, og altsaa den hele Bevægelse er baglænds, hvorfor jeg ikke fra Første af kunde sige min Plan ligefrem, medens jeg vel kunde mærke paa mig selv, at der gjærede Meget i mig. Og desuden saa har ogsaa Hensynet til »hende« gjort at jeg maatte være forsigtig. Jeg kunde gjerne strax have sagt: jeg er religiøs Forfatter. Men hvor turde jeg det, efter, for om muligt at hjælpe hende, at have sat det Bedrag, at jeg var en Skurk. Egl. er det hende, c: mit Forhold til hende, der har lært mig indirecte Meddelelse. Hun kunde kun hjælpes ved en Usandhed mig betræffende, ellers troer jeg hun havde mistet sin Forstand; at Collisionen var en religiøs vilde aldeles have forvirret hende, og derfor har jeg maatte være saa uendelig forsigtig. Og først da jeg havde hende forlovet igjen og gift har jeg betragtet mig selv som fri forsaavidt.

Ved Hjælp af et reent Personligt er jeg saaledes atter her blevet hjulpet til Noget efter en langt større Maalestok, hvilket jeg saa successive dybere og dybere har forstaaet.

#

NB20:153

#

Mynster.

Saa prædiker Mynster om, at det Christelige giver Livslyst, Freidighed – henpeger paa Luther og siger: der seer man det – og imidlertid seer man af Mynsters eget Liv, at det han forstaaer ved Livslyst egl. er en reen verdslig Vedhængen ved dette Liv i næsten yppig Nydelse – hvorimod Luther var plaget af Fristelse til Selvmord^a, saa hans Lyst til at leve er den reent gudelige

a (cfr etsteds i *Tischreden*)

Saaledes ogsaa naar Mynster giver det Udseende af, at han er en Lærer med Myndighed. Ved nærmere Eftersyn sees, at hans Myndighed væsentligen bestaaer i at have sikkret sig et stort og indflydelsesrigt Embede og saa at have Levebrød at bortgive.

NB20:154

#

Den bestaaende Kirke – min Position

[a] Den bestaaende Kirke – min Position.

Christeligt i høieste Forstand er der ingen bestaaende Kirke, kun en stridende.

Det er det Første.

Det Andet er saa, at der dog faktisk er en saadan. Den skal man paa ingen Maade ville rive omkuld, nei men over den skal den høiere Idealitet svæve som en opvækkende Mulighed: at christeligt i strengeste Forstand er der egl. ingen bestaaende Kirke.

[b] Selv en bestaaende Kirke af dog i strengere Forstand alvorlige Xstne, den vilde behøve at mindes om dette Christelige: at i høieste Forstand af det Christelige gives der ingen bestaaende Kirke, men kun en stridende. Men det maa ogsaa kun siges paa Idealitetens Afstand fra det Bestaaende. Skeer det da, at en bestaaende Kirke ikke vil taale at dette siges end ikke paa det Vilkaar, saa er det Tegn paa, at en saadan Kirke er vildfarende, og der maa gjøres directe Angreb.

Dette er nu skeet ved mig, og ved Hjælp af en Pseudonym, at Alt maatte blive reen Aands-Bevægelse. Der er ikke en Trævl af Forslag i Henseende til det Udvortes.

Og idet Pseudonymen løfter Haanden til dette uhyre Slag, træder jeg parerende imellem, det Hele kommer til at gaae ud over mig, at jeg er en saadan daarlig Xsten, jeg som dog bliver i den bestaaende Kirke. Saaledes er Alt Aands-Bevægelse.

O, min Gud, jeg kunde stundom næsten fristes til at beundre mig selv for hvad der lykkes mig: men Gud skee Lov, at Du hjælper mig til tilbedende at henføre Alt til Dig, jeg der aldrig noksom kan takke Dig for det

Gode, der er gjort mod mig, saa langt mere end jeg nogensinde havde ventet, kunde have ventet, turde have ventet.

#

NB20:155

#

I gl. Dage bestod Askesen i at afholde sig fra Mad og Drikke: nu er den eneste Analogie til Askesen, den Tid, som Candidaterne tilbringe med at søge Levebrød og i den Anledning at rende fra Herodes til Pilatus, være ganske nær og saa dog igjen langt borte o: s: v: indtil de aldeles demoraliserede ved denne Dressur blive Statens og Kirkens Tjener.

NB20:156

#

I Danmark er aandelig ingen Fare mulig, kunde maaskee Mynster sige; thi skal En blive farlig, saa maa han ikke begynde med først at søge Levebrødet – men i Danmark er det umuligt for Nogen at begynde uden først at søge Levebrødet.

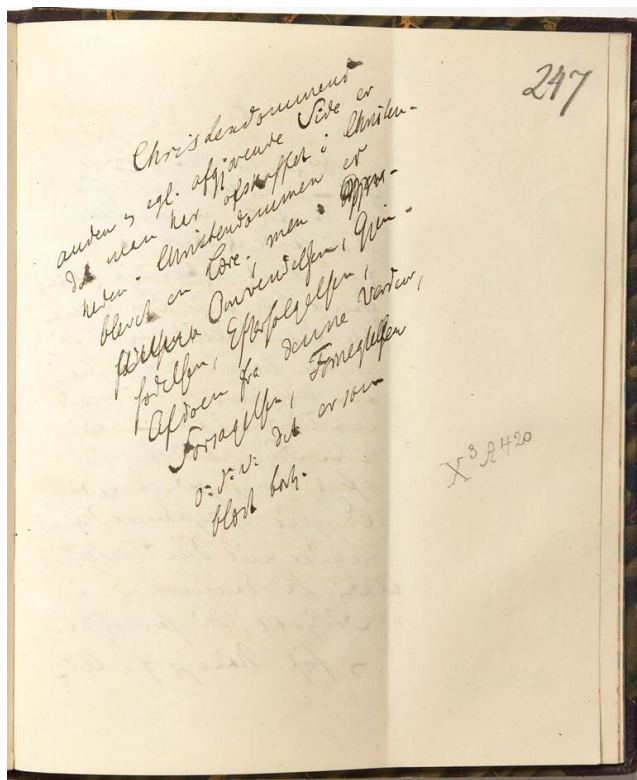
NB20:157

#

Præsterne ivre mod Coelibatet – og paa samme Tid adopterer Verdsligheden det: Journalister o: D: kort De, der rigtigt skulle trække i Selerne, de ere ganske naturligt ugifte. Men Præsterne mene jo rigtignok heller ikke, at der skulde være Noget at bestille for at føre Xstd. igjennem – den har jo længst seiret.

#

NB20:158

15. Journalen NB20, s. 247, med optegnelsen NB20:158, der er skrevet på skrå med latinsk skrift

Christendommens anden og egl. afgjørende Side er det man har afskaffet i Christenheden.

Christendommen er blevet en Lære; men

Omvendelsen, Gjenfødselen, Efterfølgelsen, Afdøen fra denne Verden, Forsagelsen, Fornegtelsen o: s: v: det er som blæst bort.

NB20:159

#

Du som har elsket os først, o Gud – ak, vi tale derom som var det historisk kun een Gang at Du havde elsket os først, og dog gjør Du det bestandigt, mange Gange hver evige Dag gennem hele Livet altid elsker Du os først. Naar vi vaagne om Morgen og nu vende vort Sind til Dig – Du er den Første, Du har elsket os først; om jeg stod op ved Daggry og i samme Secund vendte mit Sind tilbedende til Dig, Du kommer mig i Forkjøbet, Du har elsket mig først. Naar jeg fra Adspredelse samler mit Sind og tænker paa Dig, Du er den Første. Og saaledes altid – og saa tale vi utaknemligt som var det kun een Gang, at Du saaledes elskede os først!

NB20:160

#

Den 8te September! *Evangeliet*: Ingen kan tjene to Herrer (mit kjere Evangelium)! Min Yndlingspsalme: Befal Du Dine Veie som Kofoed-Hansen idag havde valgt!

Hvor festligt, og for mig hvor svarende til hvad der just i disse Dage har beskjeftiget mig Udgivelsen af »

Om min Forfatter-Virksomhed« og Dedicationen dertil.

#

NB20:161

Udgivelsen af Skriftet: *om min Forfatter-Virksomhed*.

» *Om min Forfatter-Virksomhed*« maa holdes tilbage endnu. Det er mig som vilde det forstyrrende komme » *Indøvelse i Christendom*« for nær, saa de gjensidigen svækkede hinanden, om jeg end i en anden Forstand fatter, at det kunde blive mere imponerende.

Men hvad der er Hovedsagen: Aanden vil i den Henseende ikke ret komme over mig, saa jeg føler den fulde Hvile og Ro i, at nu er Øieblikket, hvad jeg følte i Forhold til Øieblikket for Udgivelsen af *Indøvelse i Christendom*.

Forskjellen om Aanden er over mig eller ikke, om der er den ubetingede Enighed i mig eller ikke, kjender jeg strax paa, at i sidste Tilfælde kan jeg ikke lade være at tænke paa det Enkelte, at forandre Noget, nu her, nu der i det Enkelte. I det andet Tilfælde falder dette mig slet ikke [ind], fordi mit Sinds hele Opmærksomhed ene, og enigt med sig selv, er fæstet paa, at nu er Sagen befalet i Guds Haand, jeg har sluppet den.

Gud veed, jeg vilde i en vis Forstand gjerne give » *om min Forf. V.*« ud nu, for saa ret at være fri, men da jeg ikke ret kan finde dette ubetingede Samtykke i mig tør jeg ikke, hvad enten det nu er en Feil af mig, at jeg ikke finder dette Samtykke, at jeg dog maaskee, uden at jeg ret selv mærker det, vil spare mig selv, eller det just er det Rette, og jeg gjør rigtigt i ikke at give efter for en Utaalmodighed, der i en anden Forstand er i mig efter at udgive det nu. Jeg veed det ikke; men jeg befaler mig Gud i Vold, han passer nok paa, naar Øieblikket er der, at jeg saa finder i mig den fulde Enighed om at jeg nu skal udgive det.

#

NB20:162

#

Det christelige Eenfoldige

er nu vistnok ikke ligefrem det Eenfoldige eller det ligefremme Eenfoldige, et Paradox (at et enkelt Msk er Gud [er] da intet mindre end ligefrem eenfoldigt) men det Eenfoldige er, at just Paradoxet er for [at] bevirke at Svinget ikke gøres hen til at speculere, raisonere o: D:, men hen til at existere, existentielt at udtrykke det Christelige. Det at existere det er just det Eenfoldige. Og derfor er alt det Christelige mærket af Paradoxet, for at der ikke skal tages fejl, som skulde man til at speculere.

At existere, at gjøre efter Befalingen det er det Eenfoldige; at speculere, at raisonere det er det Modsatte af det Eenfoldige. Og derfor er der ved Hjælp af at det er Paradoxet udtrykt her er Intet at speculere over – gjør der efter ω : vær eenfoldig; her er Intet at speculere over – tro det – og gaae saa ikke igjen hen og speculeer over Troen, saa kommer Du igjen bort fra det Eenfoldige, nei troe – og gjør saa derefter, saa bliver Du i det Eenfoldige.

Allerede det Socratiske Eenfoldige var intet ligefremt Eenfoldigt: Uvidenhed i den Forstand er et meget combineret Numer. Men Det Eenfoldige var, at faae Alt dette Speculerende (det Sophistiske) bort for saa at handle, at existere, hvilket er det Eenfoldige.

Men Speculationen er den idelig og idelig tilbagevendende Sophistik i Forhold til det at existere.

#

NB20:163

#

Et ypperligt Ord af Stilpo.

som erindrer mig om, hvad jeg bestandigt har sagt, at man maa have Menneskene afsides om muligt ind i Skriftestolen, førend det kan hjælpe at tale med dem om Xstd.

En spurgte Stilpo, om Guderne havde Glæde af vor Tilbedelse og vore Offere. Stilpo svarede: Du er meget frisk paa det; lad os gaae til en Side, naar Du vil tale om Sligt.«

Jeg erindrer, selv at have givet Sagen en lignende Vending. Det var oppe hos Giødvdad. Der var nogle Flere tilstede blandt Andre Martin Hammerich, som yttrede sig med denne Ugenerethed angaaende et Christeligt. Jeg svarede. Det, De der siger tager sig ganske godt ud her hvor vi ere nogle Stykker samlede; vare der endnu flere, vilde det tage sig bedre ud – hvis De derimod vil gaae ind med i Værelset ved Siden, hvor vi ere ene, skal De see, at det tager sig meget maadeligt ud.

Forresten var da Stilpos Mening en noget anden; han vil vel egl. udtrykke, at for at tale saa ugeneret om Guderne, maatte man see at finde et afsides Sted, hvor man var sikkert, at Guderne ikke hørte En – men et saadant er jo ikke [at] finde.

Det erindrer da om hiin uforlignelige Historie, som jeg andetsteds har opbevaret. En forklædt Geistlig (der gik forklædt, just for des bedre at virke til at omvende Mskene) aftaler med en letfærdig Qvinde et Stevnemøde; men siger han, Eet maa Du sikkre mig, at det bliver et Sted, hvor Ingen, Ingen kan see os, thi, jeg vil sige Dig det, jeg er Geistlig, saa Du vel kan tænke, hvad jeg risikerer, hvis vi opdagedes. Hun lover det. Han kommer til den aftalte Tid. Hun fører ham ind i flere Værelser, som hun anseer for sikre, men han mener dog nei. Endeligen fører hun ham udenfor Byen til en afsides Grotte, og siger: her kan da intet Msk. see os, kun Gud kan det være muligt for. Hvorledes, svarer den Geistlige, troer Du, at Gud kan see os; og ham var det just jeg sidst vilde have skulde see mig – og derpaa begynder at prædike saa mægtigt om Guds Allestedsnærværelse, at hiin Qvinde opgav sin tidligere Vandel. (Denne Historie har jeg fra Abraham a Sc. Clara).

NB20:164

#

Bekymringen for en evig Salighed.

Saaledes er ogsaa jeg gaaet ud i Livet, at saa langt

jeg kan huske tilbage, der da intet var mig vissere end det med den evige Salighed; naar jeg blot døde og saa nævnede Xsti Navn, saa var det det Visseste af Alt. – Og saaledes vel med Enhver, der fra Barn er opdragen i Xstd.

Gjør nu denne Vished et Msk. stærkere i dette Livs Lidelser? Nei, den gjør ham egl. kjelnere. Den større Fare er det just der hjælper til at vove sig i den mindre.

See her det uhyre Sandsebedrag i Xsthed, selv hvor det dog er Sandhed, at et Barn virkelig er opdragen i Xstd.

Bekymringen for den evige Salighed maa gjøres fri, ud af Sandsebedraget.

Det er gaaet i Xstheden som med Den, der arver Formue og aldrig har maattet erhverve: saaledes er denne illusoriske Tryghed fra Barndommen af det Forkiælende.

NB20:165

#

Som et Mske er, saa er hans Christus-Billede.

[a] Mynster kunde ikke tænke sig ham uden en vis fornem Afstand fra Virkeligheden – og Martensen ikke uden Docerende o: s:: v:

#

NB20:166

#

Fredens Evangelium

Saaledes kaldes Xstd. og kalder sig selv – og saa er det Den, der oprørte Tilværelsen som aldrig.

Man seer her atter hvor langt alle ligefremme Bestemmelser strække til at betegne det Christelige, der altid er Omvendthed.

NB20:167

#

Overlegenheds Lidelse.

Ja naar den Overlegne vil bruge sin Overlegenhed til [at] slaae af, ell. vel endog til at profitere af de Andres mindre klare Begreber ved at bedrage dem: saa er der ingen Lidelse; det er naturligt. Men Lidelsen er, naar den Overlegne skal blive Ideen tro, og nu maa døie deres Misforstaaelse, som han saa let kunde undgaae – ved at bedrage dem.

NB20:168

#

At være Ingenting.

Det Uendelige i Skikkelse af at være Ingenting, blot og bart »Menneske« (omtrent som Lilien og Fuglen, der jo ikke ere Noget) er i Verden Punktet udenfor Verden, der kan bevæge hele Tilværelsen. Er det Uendelige Noget, kan det kun bevæge relativt.

Og derimod Alt, hvad der hovedsaglig vil være Noget i denne Verden, det er ikke Bevægende, men bliver det usande Bestaaende, det verdsligt Sinkende som det Bestaaende er, der breder sig selvbehageligt i jordisk Tryghed.

NB20:169

#

Min Thesis.

Min Thesis er ikke at Det, der saadan forkyndes i Xstheden ikke skulde være Xstd. Nei, min Thesis er: at Forkyndelsen er ikke Xstd. Det er et hvorledes, en Reduplikation jeg strider om – men det forstaaer sig: uden den er Xstd. ikke Xstd.

#

NB20:170

#

Altid Sandsebedrag.

altid vil Verden bedrages, ja med en saadan Lidenskab, at Martyrerne altid blive slagne ihjel, fordi de ikke ville bedrage, hvad Verden partout vil, at de skulle.

Tag nu her et Exempel paa Sandsebedrag. For at Verden skal ansee En for alvorlig, maa han trække sig tilbage, sees sjeldent o: s: v: – men Sandhedens Alvor er just at tage dette Sandsebedrag (hvilket saa Mangen lumpent har benyttet, saa der gik stort Ry af ham blot fordi man saae ham sjeldent) og at leve paa Gaden saa man ansees for en Dagdriver, saa Mskene blive kjede af En, saa der slet ingen stupor er forbunden med at see En o: s: v:.

NB20:171

#

Sandsebedrag.

Just den Geistlige, hvis Liv fra Morgen til Aften er verdslig Klogskab, just han vil ogsaa føle meest Trang til, engang imellem, eller een Gang om Ugen at græde over disse ophøiede Dyder, som han i en stille Time skildrer. Det vil maaskee qua Stemning være sandt i ham i Øieblikket men det er Digterisk, eller Digter-Forholdet, det er som naar den Yppige føler Trang til at digte Idyller, ell. som naar et forulykket Subjekt føler Trang til at hensmelte i Taarer ved Tanken om en Dyds-Helt.

En saadan Talers Bevægethed anslaaer Tilhørerne nu høit, og glemme, at den Art Bevægethed er lige det Modsatte, et indirecte Modbeviis. En, der virkelig til daglig Brug kæmper for at gennemføre det Religieuse i sit Liv, han vil neppe være saa glødende og henrivende; thi i ham er det ikke Modsætningens Digter-Trang.

Og naar saa en saadan grædende Taler en lang Tid fE ved Sygdom eller Deslige har været forhindret i at prædike – saa fortæller hans Familie rørt, at han længes efter sin Prædikestoel. Jo, jeg takker, saaledes længes jo ogsaa en Skuespiller i lignende Tilfælde efter Bredderne, og en gl. Comediegænger efter Theateret. Naar man har en lille Smule Phantasie, lidt Gave – og saa sit daglige Liv i ganske andre Categorier: saa kan det jo nok være en Trang, som en Vellyst, at træde frem, at skildre denne Ophøiethed, at henrives og at henrive, at foranledige Forvexlingen, at man selv er en Saadan, at fornemme Menighedens Spænding, at tage en qvindelig Ungdoms Taarer o: s: v: – aah jo det er ret exquisit.

NB20:172

#

Min Fremstilling

skal være en Overdrivelse. Nu vel, man vise mig, hvor da det N. T. slaaer af og prutter – og Andet end det N. T. have vi dog vel ikke at holde os til. Men Xstheden har opfundet følgende Vrøvl: der er et aabenbaret Guds Ord – men saa existerer der imellem os Msker en Tradition, ifølge hvilken det er vedtaget, at det da saadan udenvidere følger af sig selv, at vi ikke skulle tage det saa nøie, Guds Ord er egl. ikke for os.

Eller man vise mig, hvor Kirkefædrene sloge af. Eller er Luther da ogsaa en Overdrivelse.

Man ophidser sin egen og Menighedens Phantasie om Søndagen – i en stille Time; og om Mandagen er Præsten den Første til at raabe korsfæst over Den, som vover at gjøre derefter, ell. om man ikke raaber korsfæst, saa finder man det dog lige saa latterligt, som om En vilde gjøre efter hvad han seer eller hører i Theateret.

Disse stille Timer – afskyelige Opfindelse. Hvad der blev foredraget paa Torvet, paa Gaden, og blev Virkelighedens Katastrophe κατεξοχήν det kan nu kun foredrages i en stille Time – det Andet vilde være profant. Saa var da altsaa J.Xstus profan.

Og saa dadler man Klostret, at det er at flygte ud af Livet – men at have al sin Religieusitet i en stille Time een Gang om Ugen, og forresten at være conform med Verdsligheden: det er dog nok at flygte endnu mere ud af Virkeligheden det vil da sige i Forhold til det Religieuse, thi at man forresten stikker kun altfor dybt i Virkeligheden det negtes ikke.

NB20:173

#

Mynster har dog oprindeligen havt Indtryk, de ere vistnok noget sagtnede i verdslig Selvbehagelighed. Og der vil saa Martensen begynde. Ja, det bliver bedre og bedre.

NB20:174

#

Stats-Kirken.

Hvilken Lykke for Poesien, at Staten ikke har fundet paa, at Poesie var en Fornødenhed, at der paa hver tusind Msker maatte beskikkes en Digter - saa havde Poesien været ødelagt; vi havde faaet examinerede Embedsmænd til Digtere, og Mskene vare blevne forvænte ved denne idelige Digter-Vrøvlen, saa de [ikke] engang gad høre den Kaldede.

Saaledes med Xstd. Staten beskikker landsfaderligt 1000 examinerede Embedsmænd - og Xstd. omkommer i Vrøvl.

NB20:175

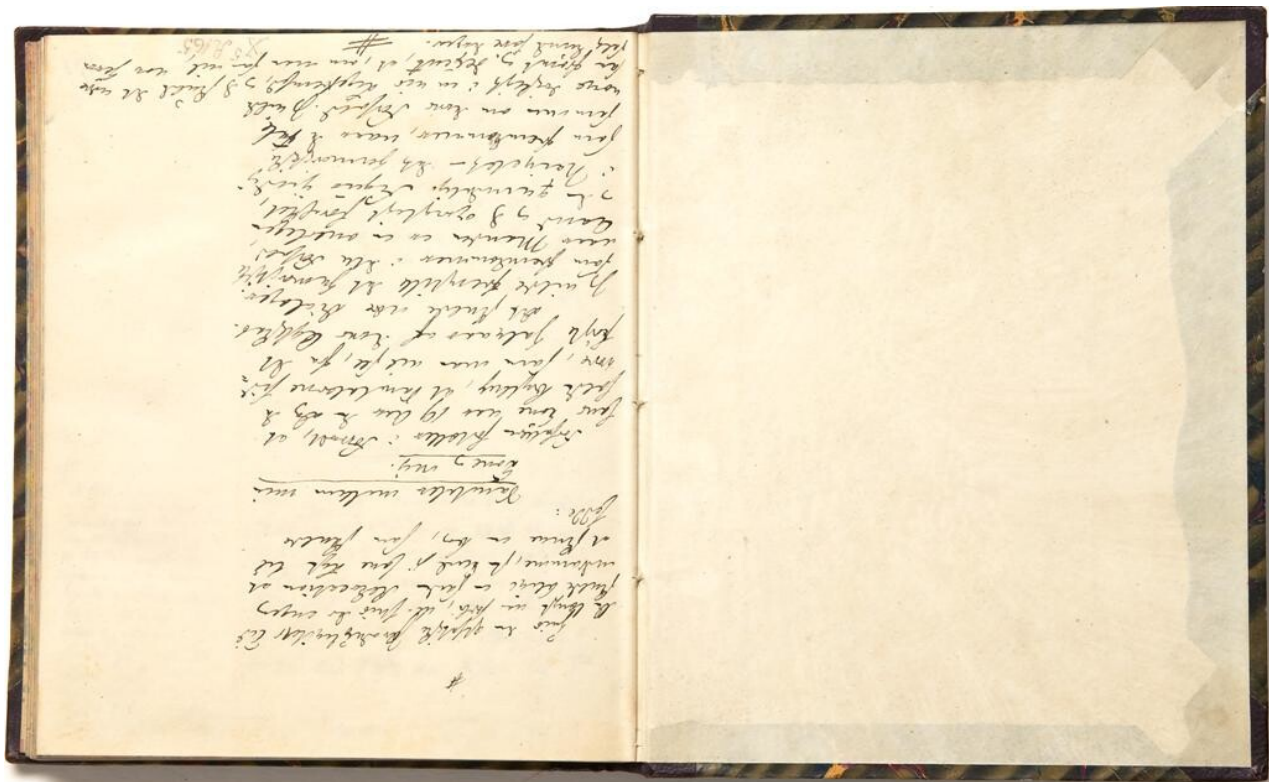
Pietisme.

Ja vist er Pietisme (ret forstaaet, ikke just i Betydning af at afholde sig fra Dands o: d: Udvortshed, nei i Betydning af at vidne for Sandhed og at lide derfor, samt at det i den Forstand hører en Xsten til^a

a at lide i denne Verden, og at verdslig Kløgts Conformitet med denne Verden er uchristelig) ja vist er det den eneste Consequents af Xstdommen. Og det mildeste Forslag synes det mig: at man dog idetmindste finder sig i at det bliver sagt, uden at Nogen derfor dømmes, men at hver Enkelt, som jeg selv, henvises til Naaden og Indulgentsen.

NB20:176

#

16. Journalen NB20, s. [274], med optegnelsen NB20:176 indført på modsat led. De sidste linjer er skrevet i hele sidens bredde

Hvis den æsthetiske Productivitets Tid ikke længst var forbi, ell. hvis der engang skulde blive en saadan Rekreation at indrømme, saa kunde jeg have Lyst til at skrive en Bog, som skulde hedde:

Samtaler mellem min Kone og mig.

Forfatteren fortæller i Forordet, at hans Kone var 19 Aar den Dag de holdt Bryllup, at Samtalerne hidrøre, som man vil see, fra det første Halvaar af deres Ægteskab.

Det skulde være Dialoger. Jeg vilde fremstille det Humoristiske som fremkommer i dette Forhold, naar Manden er en overlegen Aand og dog oprigtigt forelsket, og den qvindelige Figur yndig i Naivetet - det Humoristiske som fremkommer, naar de tale sammen om deres Forhold. Jeg vilde vove dristigt i en vis Ligefremhed, og dog skulde det være saa fromt og decent, at, om man saa vil, vor Herre selv kunde høre derpaa.

#